

Powiat Białostocki jest regionem wyjątkowym, o bogatej i interesującej przeszłości historycznej i kulturowej. Tworzy go 15 gmin, położonych wokół Białegostoku. To jednak nie wielkość decyduje o wyjątkowości tego miejsca, ale przede wszystkim niezwykle, zróżnicowany krajobraz. Duże zalesienie, malownicze rzeki i zbiorniki wodne sprawiają, iż teren jest atrakcyjny turystycznie i staje się przystanią, gdzie odpocznemy na łonie natury w otoczeniu przyrody o niepowtarzalnej urodzie i nieskażonym środowisku.

Wielkim bogactwem powiatu jest Puszcza Knyszyńska, której znaczna część zachowała się w stanie mało przekształconym przez działalność człowieka, a z najcenniejszych jej obszarów utworzono 21 rezerwatów przyrody, włączonych w obręb Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej.

Do atrakcji turystycznych należy też Dolina Górnej Narwi, objęta ochroną Narwiańskiego Parku Narodowego, którego walory przyrodnicze tworzą unikatowy ekosystem z interesującymi zespołami roślin, zwierząt i ptaków.

Rozlewiska i liczne odnogi rzek tworzą doskonałe warunki dla wodnych (wytyczone szlaki wodne) wędrówek kajakami oraz łodziami tzw. „pychowkami”. Bardzo atrakcyjne są również wycieczki szlakami pieszymi i rowerowymi. Warto nadmienić, że okolice Narwiańskiego Parku Narodowego można też podziwiać w okresie zimowym, korzystając z tras narciarskich.

Na tle malowniczych krajobrazów do dziś zachowało się wiele interesujących zabytków. Szczególnie charakterystyczne są obiekty drewniane – kościołki, cerkwie, krzyże czy kapliczki przydrożne.

Na terenie powiatu przetrwało wiele dziedzin sztuki ludowej, takich jak: kowalstwo, garncarstwo, plecionkarstwo, rzeźba w drewnie i metalu czy koronkarstwo.

Serdecznie zapraszam do poznania niepowtarzalnych miejsc największego z powiatów Polski – powiatu białostockiego. Tu spotkacie życzliwych mieszkańców, przychylne władze i spędzicie ciekawie czas.

Starosta Powiatu Białostockiego
Jan Bolesław Perkowski

z sercem do ludzi

- 1 Kościół i Klasztor Dominikanów**
- 2 Kładka Waniewo-Śliwno**
- 3 Jarmark Dominikański**
- 4 Letnia rezydencja Branickich**
- 5 Zerwany Most w Kruszewie**
- 6 Cerkiew prawosławna Opieki Matki Bożej**

Centrum Informacji Turystycznej
 Miejsko - Gminne Centrum Kultury i Sportu
 w Choroszczy
 ul. Sienkiewicza 29, 16-070 Choroszcz
 tel. 85 719 14 31
kultura@choroszcz.pl
www.kultura.choroszcz.pl

CHOROSZCZ

Urząd Miejski w Choroszczy
 ul. Dominikańska 2, 16-070 CHOROSZCZ
 tel. 85 713 22 00, fax 85 719 18 39
www.choroszcz.pl
urzad@choroszcz.pl

kompleks kościelno-klasztorny

Kościół i Klasztor Dominikanów

W mieście Choroszcz warto zobaczyć dominikański kompleks kościelno-klasztorny z XVIII w. Kościół parafialny pw. św. Jana Chrzciciela i św. Szczepana Męczennika, zbudowany w 1756 r., był niszczony podczas obu wojen światowych. Został ostatecznie odbudowany w 1947 r. Obok kościoła znajduje się klasztor, zbudowany w 1763 r., kostnica (kaplica) oraz ogrodzenie pochodzące z tego samego okresu. Fundatorem obiektu był sam Jan Klemens Branicki, natomiast autorem projektu Jan Henryk Klemm, przy udziale budowniczych: Józefa Sękowskiego i Ignacego Purzyckiego.

Wykonane w 1756 r. z cegły budynki tworzyły wokół wewnętrznego dziedzińca zamknięty czworobok. Wnętrze świątyni i refektarz były bogato zdobione przez nadwornych artystów Branickiego i utrzymane w stylu rokokowym. Oprócz słynnego cudami obrazu „Ukrzyżowania”, zakonnicy sprowadzili do świątyni liczne świętości, w tym przechowywane do dziś relikwie św. Kandyda. Związana jest z nimi legenda, mówiąca o tym, że zetknięcie uniesionej dłoni świętego z wiekiem szklanej trumny – relikwiarza, ma zbiec się z końcem świata.

Jarmark Dominikański

Kładka Waniewo-Śliwno

Znajdująca się nad rozlewiskiem Narwi kładka turystyczno-edukacyjna została udostępniona turystom w 2009 r. Służy ona do przeprawy promowej. Mierzy ponad 1100 m i łączy dwa powiaty, dwie gminy i dwie miejscowości: Śliwno i Waniewo. Zbudowana z drewnianych pomostów i łączących je czterech ruchomych elementów na pontonach, jest ulubionym miejscem wypraw pieszych i rowerowych.

W 1511 r., dokładnie w tym miejscu został wybudowany drewniany most na szlaku łączącym Koronę i Litwę. Pierwszy most przetrwał równie 10 lat, po czym w 1521 r. zwaśnione rody szlacheckie Hlebowiczów z Waniewa i Gasztołdów z Tykocina urządziły lokalną wojenkę, podczas której spaleni uległ most i pobliskie Waniewo. Odbudowy obiekt przetrwał do 1915 r., kiedy został całkowicie zniszczony przez wycofujące się wojska rosyjskie.

Jarmark Dominikański w Choroszczy

Każdego roku, w drugą niedzielę sierpnia na terenie Parku Pałacowego w Choroszczy, organizowany jest Jarmark Dominikański. Doroczna impreza nawiązuje do czasów Zakonu Dominikanów, którzy przebywali w Choroszczy od XVII do XIX w. Tradycja dominikańska wróciła do Choroszczy w roku 1989. Jarmark Dominikański jest imprezą handlowo-kulturalną, którą wzbogaca szereg atrakcji: oprócz występów zespołów muzycznych, na zwiedzających czekają liczne stoiska handlowe z rękodziełem ludowym, regionalnym jadłem i innymi ofertami.

Początki jarmarków św. Dominika wiążą się ze średniowieczem, przywilejami papieskimi i biskupami, na mocy których Zakon Kaznodziejski mógł organizować dni handlowe.

krwawodziób, fot. M. Pruszyński, NPN

Kładka Waniewo-Śliwno, fot. ELKAM

Pałac Branickich, fot. M. Sokół

Letnia rezydencja Branickich

Najbardziej znanym zabytkiem Choroszczy jest zrekonstruowany po wojnie, pałacyk z XVIII w. Był on własnością rodziny Branickich i stanowił letnią rezydencję rodu. Obecnie znajduje się tu Muzeum Wnętrz Pałacowych z ekspozycją mebli, wyrobów porcelanowych, zabytkowych zegarów, lich-tarzy i kobierców.

! Pałac położony jest na sztucznej wyspie, którą otaczają kanały wzorowane na założeniach wersalskich. Główną oś widokową ogrodu pałacowego wytycza ponad czterystumetrowy przesmyk na planie krzyża, zakończony sztucznie usypanym wzgórzem. Ogród, w pobliżu pałacu poddany został sztywnym regułom parku francuskiego, w dalszej części niepostrzeżenie przechodzi w nie-uporządkowaną gęstwinę lasów i zwierzyńców. Park zaprojektowany przez francuskiego architekta Pierre'a Ricauda de Tirregaila, cechują krzyżujące się kanały i gwiaździste alejki. Prawdopodobnie jest jedyną taką kompozycją w Polsce.

Zerwany Most w Kruszewie

Obecnie jest to punkt obserwacyjny na roz-lewiska rzeki Narew. Podmokły teren to osto-ja wielu gatunków ptaków zachwycających ornitologów, natomiast sama rzeka umoż-liwia obfite połowy wędkarzom. Kruszewo znane jest również z doskonałych ogórków kiszonych, degustowanych na corocznej bie-siadzie – „Ogólnopolskim Dniu Ogórka”.

Kruszewo, zerwany most, fot. M. Sokół

! Miejscowa legenda związana z Zerwanym Mostem głosi, że w XX w. postanowiono wybudować trasę łączącą Białystok z Jeżewem. Przez wzgląd na rzekę, nie mogło się to odbyć bez budowy mostu, który miał połączyć dwa brzegi. Budowa jednak bardzo się przeciągała. Wówczas swoją pomoc miał zapro-ponować sam diabeł. W kilka dni, w zamian za ofia-rę, obiecał dokończyć budowę, zaś ofiarą miała być pierwsza osoba, która przejdzie po nowym moście. Sprytni robotnicy, chcąc oszczędzić ludność, przez nowy most przegonili ślepego i kulawego konia. Spisek jednak tak rozłożył chorta, że ten przeklął most i przepowiedział, że każda wybudowana w tym miejscu przeprawa będzie stała 11 lat, po czym wybuchnie wojna, która pochłonie budowlę. Prze-powiednia ta sprawdziła się dwa razy: pierwszy raz w 1914 r. podczas wybuchu I wojny światowej, w 11 lat po zakończeniu budowy mostu z 1903 r., oraz drugi raz – w 1939 r. podczas II wojny świato-wej, w 11 lat po odbudowaniu spalonego mostu. Od tamtego czasu most nie został zrekonstruowany w obawie, że skutkowałoby to wybuchem kolejnej wojny.

- 1 Zalew Czapielówka**
- 2 Centrum Rękodzieła Ludowego – Niemczyn**
- 3 Kościół pw. Świętej Rodziny – Czarna Białostocka**
- 4 Cerkiew pw. Świętych Niewiast Miro Niosących – Czarna Białostocka**
- 5 Neogotycki Kościół Matki Boskiej Anielskiej – Czarna Wieś Kościelna**
- 6 Kościół pw. Jezusa Miłosiernego – Czarna Białostocka**
- 7 Ośrodek Edukacji Leśnej „Stara Wyłuszcarnia” im. Leśników Puszczy Knyszyńskiej**

Punkt Informacji Turystycznej
 ul. Torowa 14A, 16-020 Czarna Białostocka
 tel. 85 713 13 40
promocja@czarnabialostocka.pl

Urząd Miejski w Czarnej Białostockiej
 ul. Torowa 14A, 16-020 CZARNA BIAŁOSTOCKA
 tel. 85 713 13 40, fax 85 713 13 49
www.czarnabialostocka.pl

CZARNA BIAŁOSTOCKA

zalew Czapielówka

Zalew Czapielówka

Zbiornik wodny znajduje się w odległości ok. 1,5 km od centrum Czarnej Białostockiej, ma powierzchnię 16,3 ha, wybudowany przez mieszkańców miasta w latach 1971-1981. Malownicze położenie wśród lasów Puszczy Knyszyńskiej, specyficzny mikroklimat i dogodny dojazd sprawia, że zalew jest miejscem wypoczynkowym nie tylko dla społeczności lokalnej, ale także dla mieszkańców Białegostoku oraz okolicznych gmin. Tu można zrelaksować się i odpocząć. Zwolennicy wędkowania znajdą tu odpowiednie miejsce ze względu na mnogość gatunków występujących ryb. Za tamą znajduje się ujęcie wody pitnej z naturalnego „Źródła Romana”.

fot. G. Wilczewski

Centrum Rękodziela Ludowego w Niemczynie

Centrum prowadzi aktywną działalność edukacyjną, współpracuje z pracownikami na leżącymi na Szlaku Rękodziela Ludowego Podlasia. To miejsce gdzie można poznać różne techniki twórczości ludowej, wypocząć i ciekawie spędzić czas. W swojej ofercie proponuje warsztaty z zakresu ceramiki, tkalniny, rzeźbiarstwa, wikliny, papieru czerpanego, filcu, rysunku, kaletnictwa artystycznego prowadzone przez lokalnych twórców ludowych i dyplomowanych instruktorów rękodziela.

Szlak Rękodziela Ludowego Podlasia

powstał w roku 1994 z inicjatywy Działu Etnografii Muzeum Podlaskiego w Białymstoku w celu ochrony i udostępnienia turystom najciekawszych ośrodków twórczości ludowej: kowalstwa, garncarstwa, łyżkarstwa oraz tkactwa dwuosnowowego. Większość pracowni znajduje się na terenie Czarnej Wsi Kościelnej – „zagłębia ceramicznego”, jednego z ostatnich działających w Polsce ośrodków ceramiki siwej. Szlak wiedzie

przez pracownię garncarskie i pracownię kowalską w Czarnej Wsi Kościelnej, Zamczysk, pracownię tkactwa dwuosnowowego w gminie Janów, pracownię rzeźbiarską w Sokółce, a kończy w pracowniach pisankarskich i plastyki obrzędowej w Lipsku.

Kościół pw. Świętej Rodziny

Mieszkańcy Czarnej Białostockiej budowę kościoła rozpoczęli w 1976 r., a zakończyli w ciągu 8 miesięcy. Ten fenomenalnie szybki czas związany był z dużym zaangażowaniem parafian. Wykopy pod kościół, a ma on wymiary 40 x 26 m, trwały tylko sześć godzin. Pracowało przy nich około 600 osób. Wnętrze świątyni zdobią elementy nawiązujące do otaczającej Puszczy Knyszyńskiej tj. drewno sosnowe i ponad 700 szt. poroża. Na uwagę zasługuje przykościelna kaplica pogrzebowa z kolekcją starych krzyży.

W parku prowadzącym do kościoła znajduje się pomnik poświęcony lotnikom Franciszkowi Żwirce i Stanisławowi Wigurze.

Centrum Rękodziela Ludowego

Cerkiew pw. Świętych Niewiast Miro Niosących

Cerkiew położona na wzgórzu na osiedlu Buksztel, jej żółte kopuły są widoczne z daleka. Prace przy budowie świątyni rozpoczęto pod koniec roku 1983. Poświęcenie górnej cerkwi odbyło się w roku 1996. Wewnątrz mieści się ikonostas z ikonami pisanymi przez Wiktora Downora i Aleksandra Łosia z Mińska na Białorusi.

cerkiew – Czarna Białostocka

Kościół Matki Boskiej Anielskiej w Czarnej Wsi Kościelnej

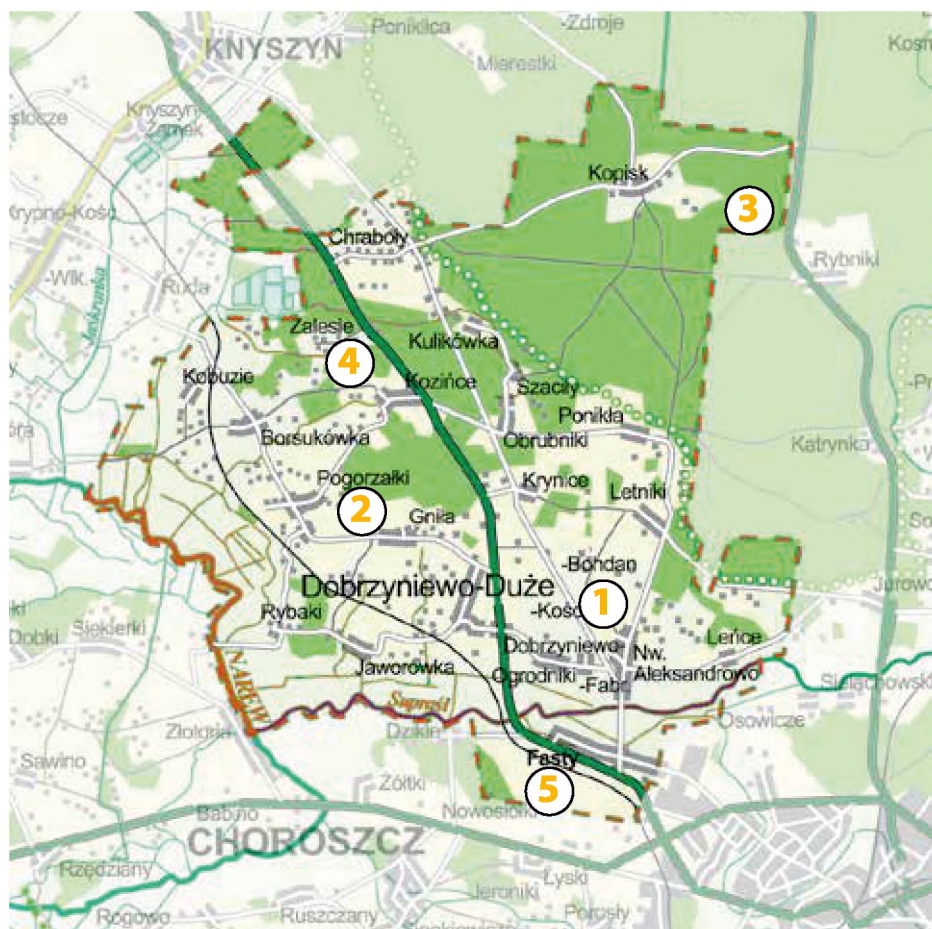
Neogotycki kościół z czerwonej cegły z niewielkim dodatkiem kamienia wybudowany w latach 1913-1921 staraniem mieszkańców i ówczesnego proboszcza ks. Edwarda Szapela. W roku 1934 artysta rzeźbiarz z Torunia Władysław Durek zaprojektował i wykonał ambonę oraz trzy ołtarze, w tym główny – z figurą Matki Boskiej Anielskiej. W 1994 roku odnowiono wnętrze, wykonano mozaiki w ołtarzach, położycono figury, okna ozdobiono malowniczymi witrażami. Przed kościołem figura Matki Boskiej, a obok – drewniana plebania z 1912 roku. Obiekt wpisany do rejestru zabytków w roku 2011.

Czarna Wś Kościelna

Kościół pw. Jezusa Miłosiernego w Czarnej Białostockiej

Konsekrowany w 2011 r. oryginalny kościół, z nowoczesnym wnętrzem, w kształcie łodzi z wyeksponowaną i zawieszoną nad wejściem kotwicą. Wokół ogrodzenie przypominające wzburzone fale. Wybudowany w zaanektowanej nieczynnej kotłowni.

- 1 Kościół pw. NMP – Dobrzyniewo Kościelne**
- 2 Kaplica murowano-drewniana – Pogorzałki**
- 3 Rezerwat Przyrody Krzemianka**
- 4 Rezerwat przyrody „Kulikówka”**
- 5 Cerkiew pw. Podwyższenia Krzyża Pańskiego – Fasty**

DOBRZYNIOWO DUŻE

Urząd Gminy w Dobrzyniewie Dużym
 ul. Białostocka 25, 16-002 DOBRZYNIOWO DUŻE
 tel. 85 742 81 55, fax 85 719 71 47
www.dobrzyniewo.pl

Kościół NMP w Dobrzyńwie Kościelnym

Kościół pw. Zwiastowania Najświętszej Marii Panny, św. Józefa i św. Marii Magdaleny

Kościół znajduje się w Dobrzyńwie Kościelnym. Wzniesiono go w latach 1905-1910 w stylu neogotyckim. W miejscu obecnego kościoła istniała najpierw świątynia drewniana ufundowana przez Wojewodę Wileńskiego i Kanclerza Wielkiego Księstwa Litewskiego Mikołaja Radziwiła w 1519 roku. Obecna ponad 100-letnia świątynia jest wpisana do rejestru zabytków. Wartość historyczną i artystyczną przedstawiają organy z XVIII wieku i drewniany ołtarz pod wezwaniem Chrystusa Króla. Jest to jeden z okazałych sześciu bocznych ołtarzy.

! Do dnia dzisiejszego istnieje akt założenia kościoła z dnia 9 czerwca 1519 roku sporządzony na pergaminie, który znajduje się w Bibliotece Czartoryskich w Krakowie.

Kaplica murowano-drewniana w Pogorzałkach

W miejscowości Pogorzałki obok kościoła istnieje od czasów Powstania Styczniowego zabytkowa kaplica. W kaplicy znajduje się obraz Przemienienia Pańskiego i tablice upamiętniające dzieje tej ziemi i ludzi ją zamieszkujących. Zabytkowa kaplica ma dwie części: starszą murowaną i nieco późniejszą drewnianą. Otoczona jest murem kamiennym.

! *Legenda głosi, że powstańcy z 1863 roku modlili się w tej kaplicy.*

Pogorzałki, fot. B. Lebedziński

Rezerwat Przyrody Krzemianka

Na terenie gminy Dobrzyniewo Duże zlokalizowane są 52 stanowiska archeologiczne. Rezerwat Przyrody Krzemianka znajduje się na południowym stoku wzgórza morenowego w pobliżu strumienia Krzemianka w sąsiedztwie miejscowości Rybniki. Wyjątkową atrakcją rezerwatu stanowi prehistoryczna kopalnia krzemienia. Ukryta przez długi czas pod gęstą warstwą lasu przetrwała do naszych czasów w niemal nienaruszonym stanie. Od szczytu do podstawy wzgórza widoczne są ślady dawnej eksploatacji – liczne hałdy i wyłobienia, rozmieszczone na powierzchni ok. 0,5 ha.

! *Kopalnia krzemienia pochodzi sprzed 3000 lat i jest ewenementem w skali światowej.*

Rezerwat przyrody „Kulikówka”

W miejscowości Zalesie na powierzchni około 11 hektarów utworzony został w roku 1987 rezerwat przyrody o nazwie „Kulikówka”. Celem utworzenia rezerwatu było zachowanie fragmentu lasów łęgowych wzdłuż doliny strumienia Kulikówka wraz z bogatym stanowiskiem paproci pióropusznika strusiego.

! *Występuje tu niezwykle rzadka paproć – pióropusznik strusi, dorastająca do 1,5 m wysokości.*

Krzemianka, fot. Nadleśnictwo Knyszyn

cerkiew w Fastach z lotu ptaka

Cerkiew pw. Podwyższenia Krzyża Pańskiego

W miejscowości Fasty znajduje się malowniczo położona sześciokopułowa z trójkondygnacyjną wieżą cerkiew pw. Podniesienia Krzyża Pańskiego z 1875 roku.

Na szczególną uwagę zasługuje ikonostas znajdujący się w cerkwi.

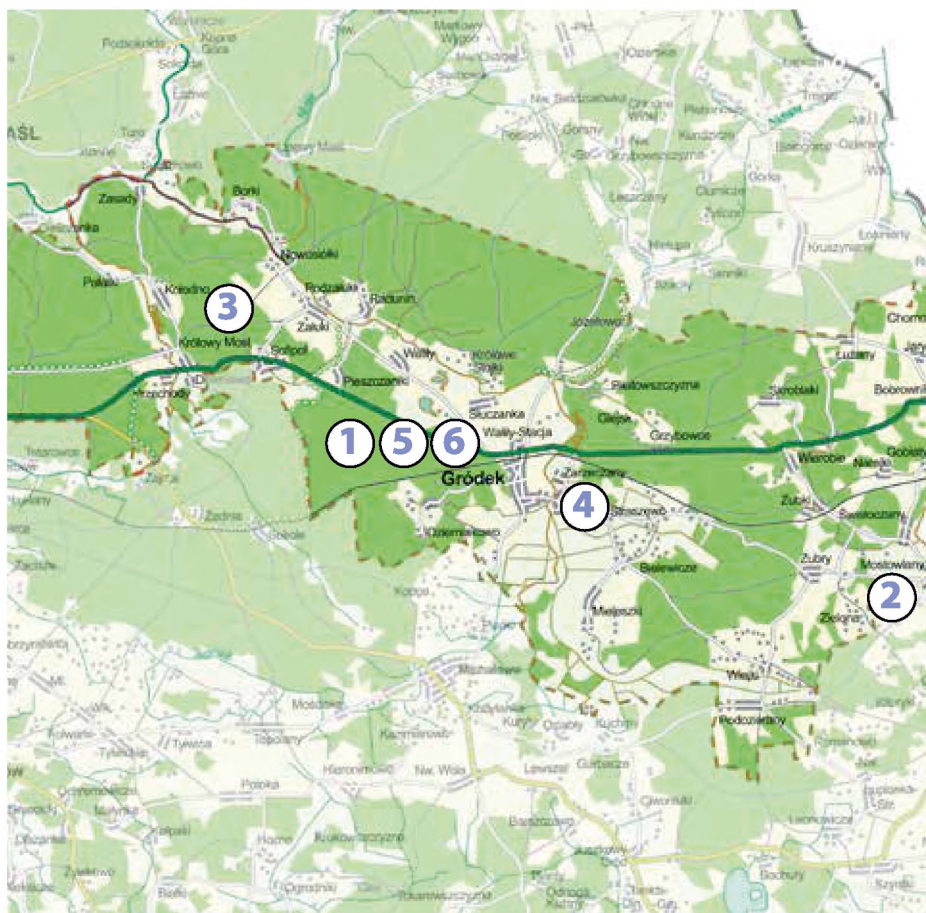

cerkiew w Fastach, fot. B. Lebieciański

Kulikówka, pióropusznik strusi, fot. Nadleśnictwo Knyszyn

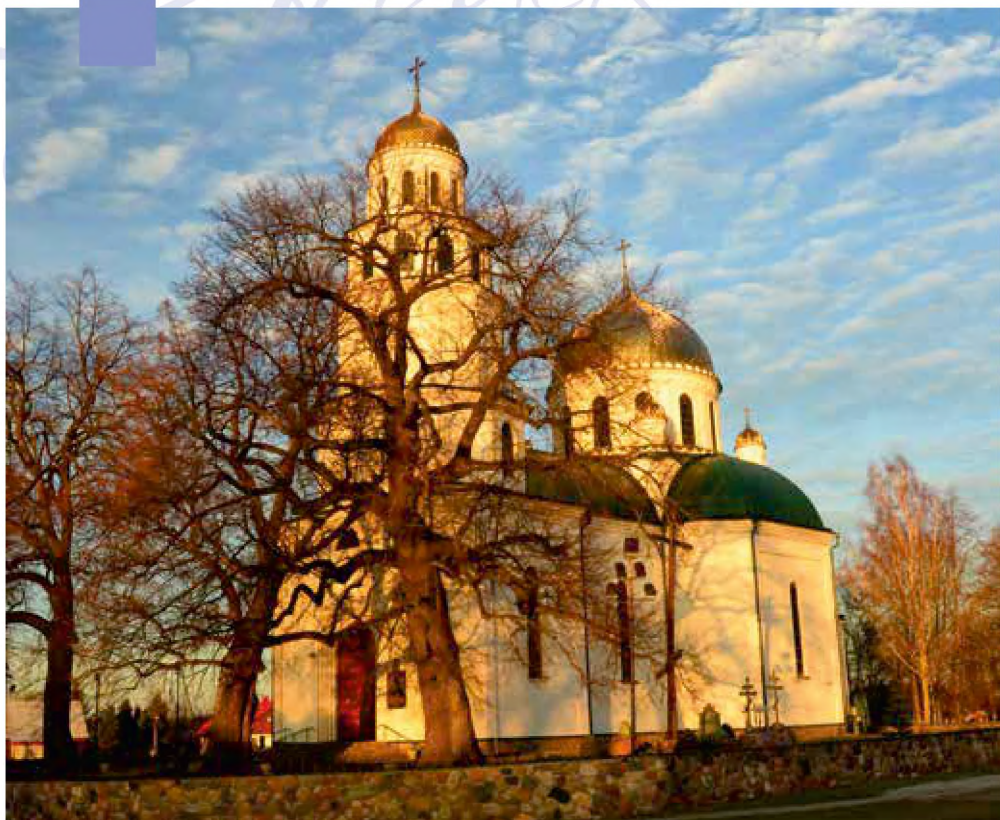

- 1 Cerkiew pw. Narodzenia Najświętszej Marii Panny – Gródek**
- 2 Cerkiew pw. Świętego Apostoła Jana Teologa – Mostowlany**
- 3 Cerkiew pw. Świętej Anny – Królowy Most**
- 4 Zalew – Zarzecznany**
- 5 Kościół pw. Najświętszego Serca Jezusowego – Gródek**
- 6 „Basowiszczka” i „Siabrouskaja Biasieda”**

Gminne Centrum Kultury w Gródku
 ul. A. i G. Chodkiewiczów 4, 16-040 Gródek
 tel. 85 718 01 36
 biuro@gckgrodek.pl
 www.gckgrodek.pl

Urząd Gminy w Gródku
 ul. A. i G. Chodkiewiczów 2, 16-040 GRÓDEK
 tel. 85 718 06 64, fax 85 811 00 10
 www.grodek.pl

GRÓDEK

cerkiew w Gródku

Cerkiew pw. Narodzenia Najświętszej Marii Panny

Cerkiew parafialna pw. Narodzenia Najświętszej Marii Panny znajduje się w Gródku. Wzniesiona w latach 1946-1970 w miejscu drewnianej XVIII-wiecznej cerkwi. Szczególnie interesujące i piękne jest wnętrze cerkwi. W latach 2006-2007 zostały położone kopuły, a cerkiew gruntownie odremontowano. Pierwszy gród istniał tu prawdopodobnie już w XII-XIII w. Przed 1483 r. tereny pomiędzy Narwią i Supraślą otrzymał Iwan Chodkiewicz. Jego syn Aleksander Chodkiewicz uczynił tu swoją główną rezydencję, wznosił drewniany zamek oraz cerkiew św. Jana Teologa. Sprowadził do Gródka mnichów z Kijowa, którzy w 1500 r. przenieśli się w miejsce bardziej ustronne na uroczysko – dzisiejszy Supraśl. W połowie XVI w. Gródek otrzymał prawa miejskie i stał się ważnym ośrodkiem gospodarczym i administracyjnym. W XVII i XVIII wieku należał do rodów Paców, Sapiechów i Radziwiłłów

W oknach świątyni znajdują się unikatowe witraże (jedne z pierwszych tego typu w Polsce), a ściany pokrywają freski autorstwa znanych artystów Adama Stalony-Dobrzańskiego i Jerzego Nowosielskiego.

cerkiew – Królowy Most, fot. UGG

Cerkiew pw. Świętej Anny

W Królowym Moście wybudowano z kamienia w latach 1904–1928 cerkiew pw. Świętej Anny, w stylu eklektycznym, na planie greckiego krzyża. Znajduje się w niej cenny ikostas przeniesiony z cerkwi grodzieńskiej.

Nazwa Królowego Mostu nawiązuje do zbudowanego w ciągu jednego dnia mostu przez rzekę Płaskę dla przejeżdżającego tędy króla Zygmunta Augusta.

Okolice Królowego Mostu znana jest z filmu „U Pana Boga za piecem”.

Zalew w Zarzeczanach

Niewątpliwie jedną z największych atrakcji turystycznych gminy jest wybudowany i oddany do użytku w 2000 roku zbiornik wodny we wsi Zarzeczano, leżący w bezpośrednim sąsiedztwie Gródka. Zbiornik ma ponad 8 ha, z szerokim pasem przybrzeżnym. Dzięki dofinansowaniu z funduszy unijnych oraz krajowych Gmina wybudowała infrastrukturę turystyczno-sportową obejmującą: parking samochodowy, nowoczesne boisko sportowe z trybunami, ogrodzeniem i zapleczem sanitarnym, piaszczystą plażę, pomost, wiatę z grillem, plac zabaw dla dzieci, elementy małej architektury ogrodowej oraz siłownię zewnętrzną. Zalew to także wymarzone miejsce dla wędkarzy. Tutejsze wody bogate są w karpie, amury i szczupaki.

cerkiew w Mostowlanach, fot. UGG

Cerkiew pw. Świętego Apostoła Jana Teologa

W miejscowości Mostowlany znajduje się pięknie zachowana cerkiew pw. św. Apostoła Jana Teologa, zbudowana w roku 1862. Dane archiwalne mówią o istnieniu cerkwi w Mostowlanach już w 1593 roku. Architektura cerkwi i jej rozwiązania techniczne nawiązują do cech występujących w budownictwie cerkiewnym kresowym.

Wieś Mostowlany założona w XVI wieku położona jest w bezpośrednim sąsiedztwie z Białorusią i biegnie wzdłuż doliny rzeki Świsłocz.

kościół w Gródku, fot. J. Boczek

Kościół pw. Najświętszego Serca Jezusowego

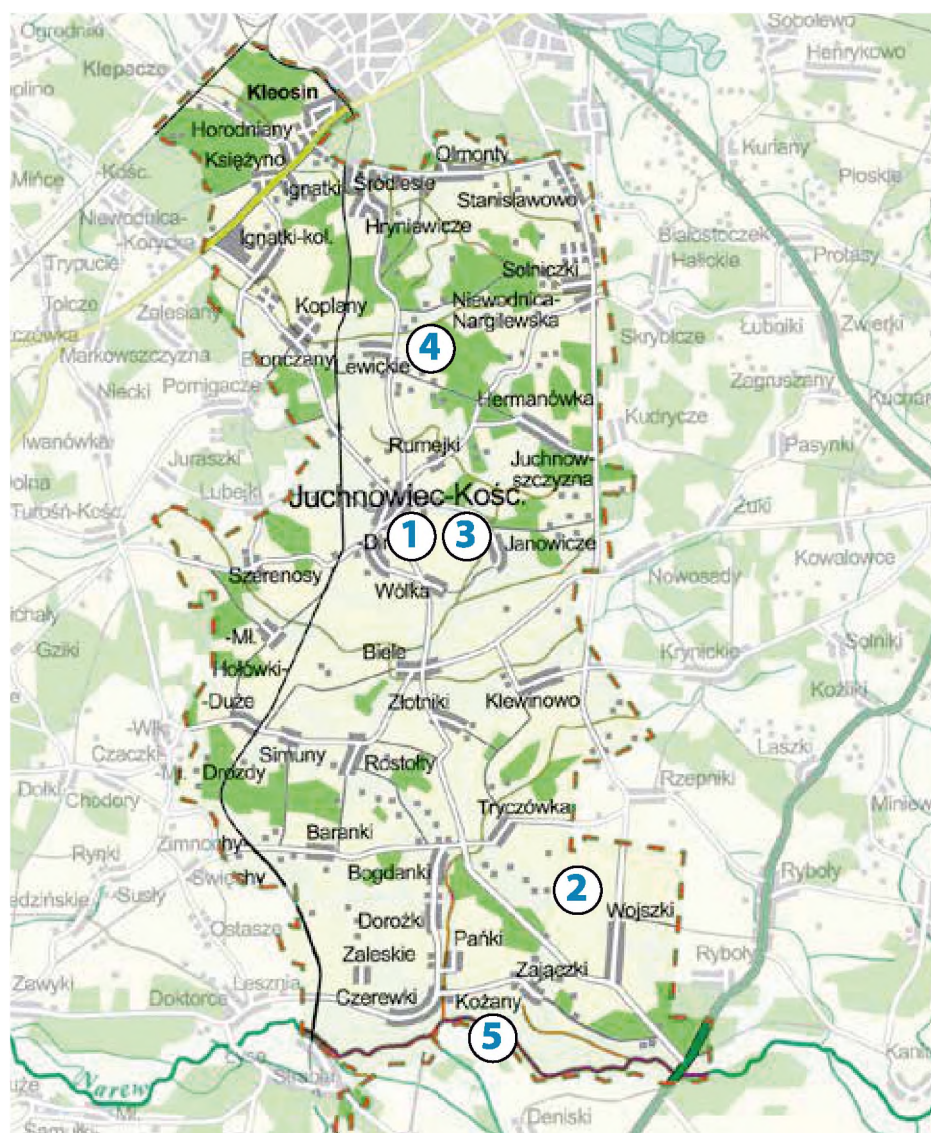
Kościół rzymskokatolicki w Gródku wzniesiono w latach 1936-37 w stylu neoromańskim. Jest on obiektem salowym, jednoprzestrzennym, trójdzielnym, bezsłupowym.

! *Obiekt w roku 2006 został wpisany do rejestrów zabytków.*

„Basowiszczu” i „Siabrouskaja Biasieda”

W lipcu każdego roku na leśnej polanie w Puszczy Knyszyńskiej, na uroczysku Boryk, odbywają się dwie imprezy kulturalne o zasięgu międzynarodowym: koncert białoruskiej muzyki rockowej – Basowiszczu i Międzynarodowy Festiwal Siabrouskaja Biasieda. Basowiszczu to największy i jedyny na świecie festiwal muzyki rockowej młodej Białorusi. Występują tu zespoły z Polski i Białorusi. Niektóre zespoły białoruskie w swoich utworach przedstawiają aktualną

rzeczywistość w ich kraju, stąd często festiwal nazywany jest „Koncertem Wolnej Białorusi”. „Siabrouskaja Biasieda” to jedna z ważniejszych imprez o zasięgu międzynarodowym, prezentująca dorobek kulturowy regionu i twórczość ludową z głównym naciskiem na kulturę mniejszości białoruskiej. Impreza ma charakter koncertu połączonego ze wspólną zabawą, w której uczestniczą wykonawcy i publiczność. Oprócz dobrej zabawy spotkanie umożliwia młodzieży poznanie bogactwa rodzimego folkloru i tradycji regionalnych niezbędnych do określenia tożsamości narodowej, zaś całej społeczności – poznanie wspólnych korzeni, powrót do tradycji oraz uświadamia konieczność pielęgnowania jej dla przyszłych pokoleń. Przez wszystkie lata „Siabrouskaja Biasieda” wyrosła na znaczące artystyczno-rozrywkowe wydarzenie, którego sława przekroczyła granice Ziemi Gródeckiej

- 1 Kościół pw. Trójcy Świętej – Juchnowiec**
- 2 Drewniana zabudowa wiejska – Wojszki**
- 3 Obraz Matki Bożej Juchnowieckiej**
- 4 Ruiny pałacu – Lewickie**
- 5 Cerkiew Podwyższenia Krzyża Świętego – Kożany**

JUCHNOWIEC KOŚCIELNY

Urząd Gminy Juchnowiec Kościelny
 ul. Lipowa 10, 16-061 JUCHNOWIEC KOŚCIELNY
 tel. 85 713 28 80, fax 85 713 28 81
www.juchnowiec.gmina.pl

fot. T. Muszyńska

Kościół pw. Trójcy Świętej

Jednym z najcenniejszych zabytków w gminie jest murowany kościół pw. Trójcy Świętej w Juchnowcu Kościelnym wybudowany na miejscu starego, drewnianego kościółka w 1764 r. Wewnątrz znajduje się słynący łaskami obraz Matki Bożej Juchnowieckiej. Do późnobarokowej świątyni w 1906 roku dobudowano wieżę z dzwonnica. Obok kościoła znajduje się murowana kostnica z drugiej połowy XVIII wieku i drewniana plebania z przełomu XIX i XX wieku.

! Powstanie parafii Juchnowiec zawdzięcza podskarbiemu Stanisławowi Włoszkowi, który w 1547 roku ufundował ją na dobrach nadanych mu przez króla Zygmunta Augusta. W dokumencie fundacyjnym zaznaczono, że obok kościoła i plebanii ma powstać szkoła parafialna. W 450 lat później, w 1997 roku, kościół juchnowiecki zaliczono do sanktuariów Archidiecezji Białostockiej, a słynący łaskami obraz Matki Bożej Juchnowieckiej otrzymał tytuł Matki Bożej Królowej Rodzin.

Wojszki, fot. M. Dolecki

Drewniana zabudowa wiejska w Wojszkach

W dolinie rzeki Narwi znajduje się malownicza wieś Wojszki, wyróżniająca się charakterystyczną urokliwą drewnianą zabudową z niezwykle bogatymi zdobieniami. Elementy dekoracyjne wycinane w deskach i mocowane przy oknach, wzdłuż krawędzi dachów, w narożach i szczytach domów, swoją harmonią, niepowtarzalnością i precyzją wykonania budzą niekłamany zachwyt turystów.

- W Wojszkach funkcjonuje obecnie warsztat, w którym lokalny rzemieślnik wykonuje drewniane elementy dekoracyjne z geometryczno-roślinnymi motywami. Są one wciąż chętnie wykorzystywane do zdobienia remontowanych i nowo powstających budynków.

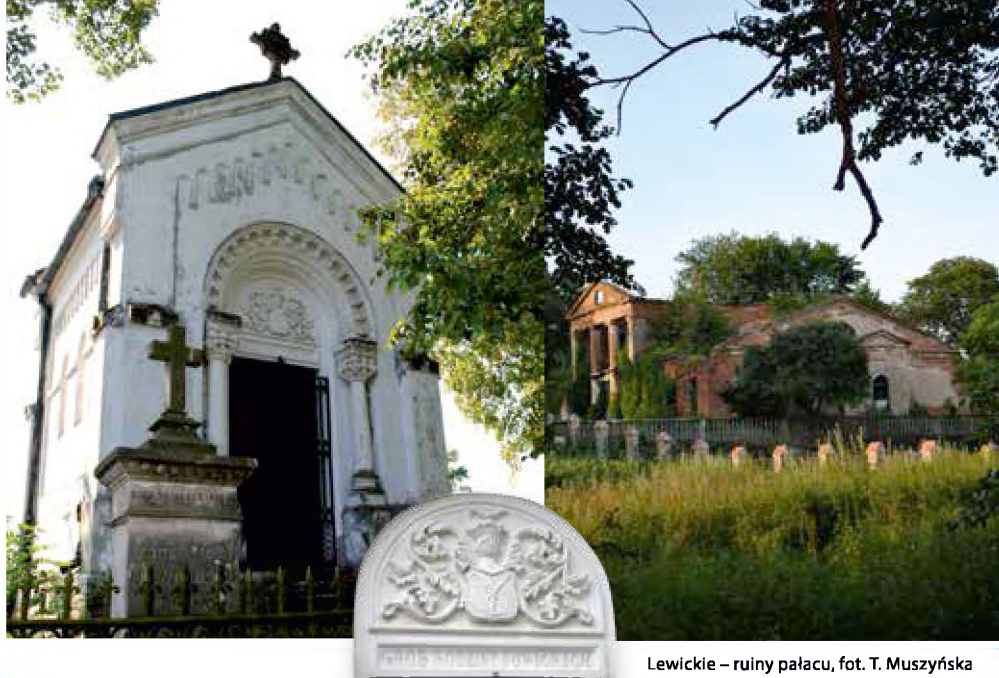
Obraz Matki Bożej Juchnowieckiej

W kościele pw. św. Trójcy w Juchnowcu Kościelnym znajduje się słynący łaskami obraz Matki Bożej Juchnowieckiej. Jest to obraz z XVI/XVII wieku o cechach ikony bizantyjskiej, malowany farbą olejną na desce o wymiarach 25x31. Całość pokryta jest srebrną „szatą”. Przedstawiona frontalnie półpostać Maryi na lewej ręce trzyma Dzieciątko Jezus z dłonią uniesioną w geście błogosławieństwa.

Najprawdopodobniej do Juchnowca obraz przywiózł na początku XVII wieku jeden z uczestników wojen, jakie toczyły się między Rzeczpospolitą i Państwem Moskiewskim w latach 1609-1618.

- Obraz Matki Bożej Juchnowieckiej, nazywany w najstarszych dokumentach „obrazkiem moskiewskim w srebro oprawnym” był jednym z najwcześniej uznanych w tej części diecezji wileńskiej za cudowny, a jego kult sięgał daleko poza granice parafii. Wierni przybywali tu najczęściej w nadziei uzdrowienia, o czym świadczą wpisy do ksiąg parafialnych i pozostawione liczne wota.

kaplica grobowa rodziny Nowickich, fot. T. Muszyńska

Lewickie – ruiny pałacu, fot. T. Muszyńska

Ruiny pałacu w Lewickich

W Lewickich znajdują się pozostałości po klasycystycznym pałacu z początków XIX w. należącym do rodziny Nowickich. Poza Wersalem Podlaskim Jana Klemensa Branickiego, nie miał on sobie równych w okolicy. Pałac szczęśliwie przetrwał obie wojny światowe, jednak do dziś zachowały się tylko fragmenty niegdyś wspaniałej budowli oraz znajdujący się w kościele parafialnym w Juchnowcu piękny żyrandol z sali balowej. Z zaprojektowanego z rozmachem założenia parkowego zachowały się nieliczne drzewa i pozostałości po stawach.

Na cmentarzu w Juchnowcu Kościelnym znajduje się zabytkowa klasycystyczna kaplica grobowa rodziny Nowickich, zbudowana na początku lat osiemdziesiątych XIX wieku. Spoczywają w niej m.in. doczesne szczątki budowniczego pałacu w Lewickich Michała Nowickiego, jego małżonki Adolfiny z Andzejkowiczów oraz ich przedwcześnie zmarłego syna Tadeusza.

się piękny ikonostas autorstwa Jegora Aleksandrowa Mołokina z Wilna. Szczególnie czczona jest ikona Matki Boskiej Koziańskiej, napisana na płótnie naklejonym na olchową deskę, pochodząca z pierwszej świątyni.

W pobliżu cerkwi znajduje się drewniana kapliczka zbudowana na pamiątkę niezwykłego wydarzenia. W tym miejscu ciężko choremu mężczyźnie miał się objawić Chrystus i wskazać mu wypływającą spod krzaka źródłaną wodę. Chory obmył się i wyzdrowiał. W kapliczce odbywają się obrzędy święcenia wody dla uczczenia chrztu Chrystusa w Jordanie.

Kożany, fot. T. Muszyńska

Cerkiew Podwyższenia Krzyża Świętego w Kożanach

Pierwszą świątynię ufundował w 1621 roku właściciel Kożan Maciej Lewicki. Obecna cerkiew powstała w 1886 roku. Jest to budowla drewniana na planie krzyża greckiego o konstrukcji wieńcowej z dzwonnica zwieńczoną kopułą. We wnętrzu cerkwi znajduje

- 1 Polska Amazonia**
- 2 Kościół pww. Świętych Piotra i Pawła – Łapy**
- 3 Sanktuarium Matki Bożej Płonkowskiej**
- 4 Bokiny z panoramą na dolinę Narwi**

Ośrodek Informacyjny o Narwiańskim Parku Narodowym
 ul. Gen. Wł. Sikorskiego 18, 18-100 ŁAPY
 tel. 85 715 63 03
 edu@nnpn.pl

Urząd Miejski w Łapach
 ul. Gen. Wł. Sikorskiego 24, 18-100 ŁAPY
 tel. 85 715 22 51-4, fax 85 715 22 56
 www.lapy.podlasie.pl

ŁAPY

Polska Amazonia

Rzeka Narew wraz z jej meandrami na odcinku od Suraża do Rzędzian została objęta ochroną poprzez utworzenie Narwiańskiego Parku Narodowego i jest nazywana „Polską Amazonią”, stanowiąc osobiwość przyrodniczą w skali europejskiej. Położenie miasta i gminy Łapy w samym sercu polskiej Amazonii stwarza doskonałe warunki do obserwacji zwierząt i ptaków w ich naturalnym środowisku. Oprócz gatunków ptaków lęgowych, w okresie wiosny i jesieni bagienne rozlewiska Narwi stanowią miejsce odpoczynku i żerowania olbrzymich skupisk ptaków przelotnych. To raj dla ornitologów. Meandry rzeki są wymarzoną miejscem do uprawiania turystyki kajakowej, a jej rozlewiska dogodnym terenem wędkarskim przez cały rok.

W turystyce wodnej popularnością i egzotyką cieszy się najbardziej „przejażdżka łódką pychówką”.

kościół Św. Piotra i Pawła, fot. M. Olechnowicz

Kościół pw. Świętych Piotra i Pawła

Łapy w przeszłości przez dłuższy okres czasu należały do parafii w Suraziu, a następnie do Poświętnego. Dopiero w dniu 18 września 1927 roku, po wieloletnim okresie budowy, dokonano poświęcenia i konsekracji nowej murowanej świątyni

pw. Św. Apostołów Piotra i Pawła. W czasie II wojny światowej kościół uległ poważnym uszkodzeniom. Po dokonaniu gruntownych remontów w dniu 20 października 1981 roku Wojewódzki Konserwator Zabytków wpisał świątynię do rejestru zabytków.

Gwałtowny rozwój Łap nastąpił po wybudowaniu w roku 1864 kolei Warszawsko – Petersburskiej. W latach 1954-1975 Łapy posiadały prawa miasta powiatowego.

Płonka Kościelna

Sanktuarium Matki Bożej Płonkowskiej

Sanktuarium w Płonce Kościelnej jest znane z namalowanego na płótnie w 1658 r. obrazu Matki Bożej Wniebowziętej, słynącego niezwykłymi cudami i czczonego od roku 1679. Obecnie obraz znajduje się w kościele pw. Michała Archanioła. Murowany kościół wybudowano w stylu neogotyckim, poświęcono i konsekrowano w 1913 roku. Płonka od czterech wieków nazywana jest Jasną Górą Podlasia. W dekrete koronacyjnym z dnia 30 czerwca 1985 roku, koronacji koronami papieskimi Madonny Płonkowskiej i nadania jej tytułu Królowej Młodzieży, dokonał Prymas Polski kardynał Józef Glemp.

Zachowane w archiwum kościelnym protokoły z lat 1673-1785 wymieniają 915 przypadków uzdrowień i uzyskanych łask przypisywanych Madonnie z Płonki. Ponoć w kościele w Płonce modlił się Król Jan III Sobieski przed odsieczą wiedeńską. Przed kościołem stoi pomnik króla upamiętniający jego pobyt.

Bokiny – pychówki, fot. A. Remiesz

Bokiny z panoramą na dolinę Narwi

Bokiny to uroczą wieś w samym sercu Narwiańskiego Parku Narodowego. Wspaniałe widoki na rozlewiska Narwi są widoczne ze wzniesienia „Wapniarka”, gdzie znajduje się punkt widokowy, z panoramą na dolinę rzeki. Widoki na rozlewiska Narwi urzekają swoim pięknem. Wokół jest wiele gatunków rzadko spotykanych ptaków mających rangę europejską, np.: bocian czarny, rybitwy białoskrzydłe, krwawodzioby, kropiatki itp. Występują też bobry, wydry, lisy i inne zwierzęta. Swoją urodą zachwyca narwiańska flora reprezentowana przez roślinność wodną i szuwarową. Popularne są spływy kajakowe i przejażdżki tradycyjną łódką „pychówką”. Bokiny to doskonałe miejsce dla wędkarzy.

W Bokinach odbywa się doroczna impreza „Dzień Suma”.

Cykliczne imprezy kulturalno-sportowe

Uzupełnieniem atrakcji turystycznych oferowanych przez gminę i miasto Łapy jest bogaty program imprez kulturalnych i sportowych. Corocznie odbywają się m.in. „Dożynki z produktem lokalnym”, „Łapski Tydzień Teatru”, „Dzień Suma w Bokinach”,

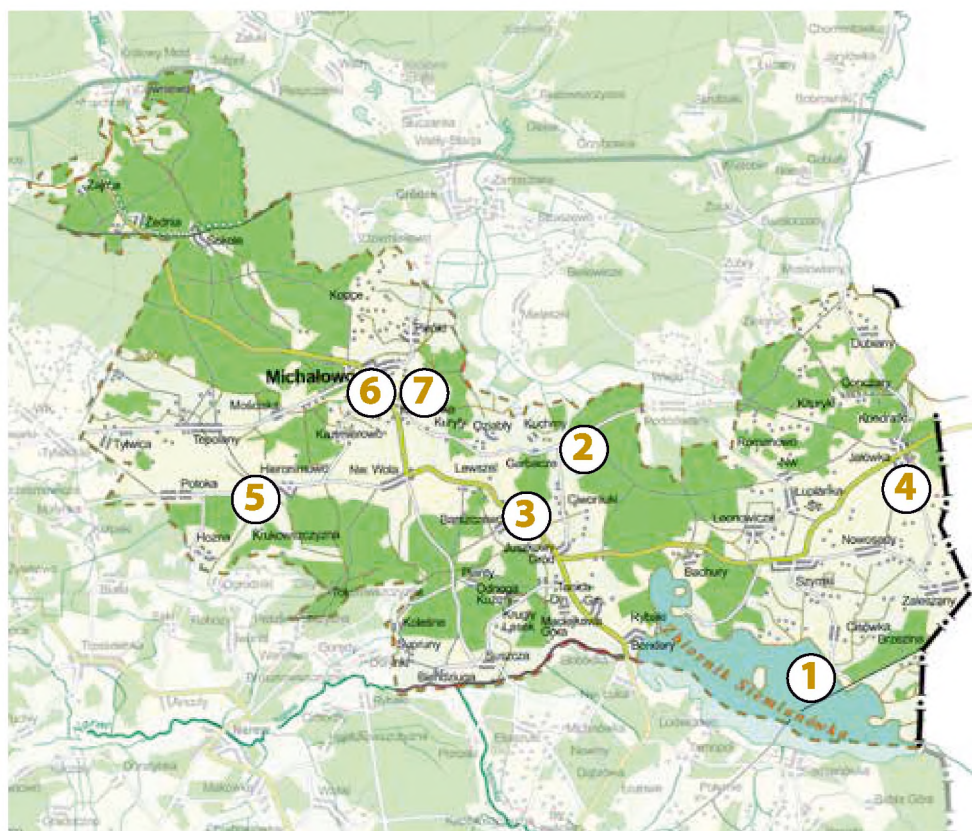

Narwiański Triathlon Bagienny

„Narwiański zajazd szlachecki”, „Siła w Łapach”, „Bieg im. W. Kikolskiego”, „Narwiański Triathlon Bagienny” i szereg innych.

„Narwiański Triathlon Bagienny” to lipcowa, jedyna tego typu na Podlasiu, impreza sportowa, łącząca w sobie trzy dyscypliny: wyścig rowerowy leśnymi duktami, spływ kajakowy urokliwą doliną Narwi i trzykilometrowy bieg przez łąki i pola aż do mety na Placu Niepodległości w centrum Łap. Na każdym etapie rywalizacji zawodnicy muszą się wykazać wytrzymałością, dobrą kondycją i wspaniałym humorem. Organizatorami Narwiańskiego Triathlonu Bagiennego są: Ośrodek Kultury Fizycznej, Dom Kultury i Gmina Łapy.

- 1 Zalew Siemianówka**
- 2 Rezerwat przyrody Gorbacz**
- 3 Szlak Cerkwi Prawosławnych**
- 4 Ruiny kościoła pw. Świętego Antoniego – Jałówka**
- 5 Ruiny pałacu i park krajobrazowy – Hieronimowo**
- 6 Kryta Pływalnia Na Fali – Michałowo**
- 7 Bandarouskaja Haściounia, Prymacka Biesieda, Święto Grzyba – Michałowo**

MICHAŁOWO

Urząd Miasta i Gminy w Michałowie
 ul. Wąska 1, 16-050 MICHAŁOWO
 tel. 85 713 17 74, fax 85 713 17 77
www.michalowo.pl

Zalew Siemianówka

Zalew Siemianówka

Największą atrakcją gminy Michałowo stanowi zalew wodny Siemianówka, jedno z największych sztucznych jezior zaporowych. Jezioro zostało sztucznie zarybione i jest to wymarzone miejsce dla wędkarzy, miłośników sportów wodnych i ornitologów. Występuje tu około 164 gatunków ptaków wodno-błotnych, z czego prawie trzecia część to gatunki zagrożone w skali światowej. Najliczniej występuje mewa śmieszka, łyska, rybitwa czarna, z kaczek – czernica i krzyżówka. W wodach Siemianówki żyje około 28 gatunków ryb słodkowodnych. Zalew ma ogromne znaczenie dla turystów, żeglarzy, wędkarzy i ornitologów. Poza tym obrzeża zbiornika są ostoją łosia, jelenia europejskiego, sarny, dzika, lisa, a południowy brzeg często odwiedza żubr. Na polowania swoje przybywa wilk. Stałymi mieszkańcami zalewu i okolic są bobry, norka europejska i amerykańska, wydra, jenot, kuna, borsuk.

! Zalew jest większy od jeziora Wigry. W wyniku budowy zbiornika wysiedlono prawie 300 gospodarstw położonych w ośmiu wsiach, a pięć wsi zostało całkowicie zalanych. Corocznie na zalewie odbywają się Regaty Żubra.

jezioro Gorbacz

Rezerwat przyrody Gorbacz

Najbardziej znanym obiektem przyrodniczym na terenie gminy jest rezerwat przyrody „Gorbacz”, który chroni jedno z ostatnich w tym rejonie jezior polodowcowych. Rezerwat obejmuje oligotroficzne jezioro z interesującą roślinnością wodną i dużą część otaczającego rozległego torfowiska. Jezioro obecnie zajmuje powierzchnię 19 ha i jest pozostałością rozległego niegdyś jeziora zajmującego całą szeroką dolinę. Jezioro jest płytkie i jego głębokość dochodzi do 120 cm.

W rezerwacie można spotkać już rzadkie rośliny chronione – rosiczkę i widłaka.

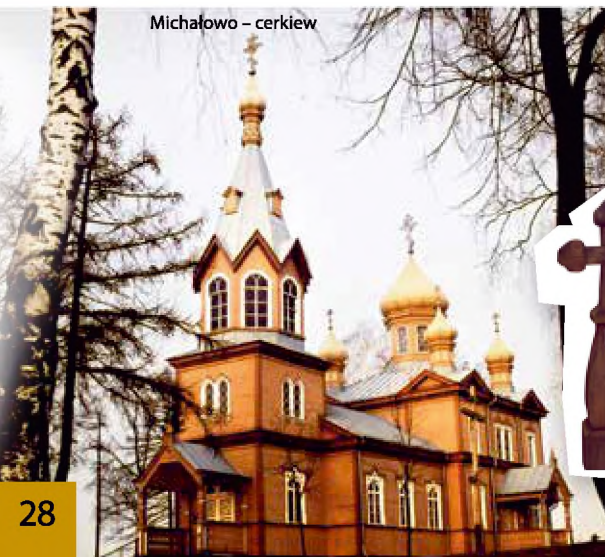
ruiny kościoła w Jałówce

Szlak Cerkwi Prawosławnych

Kresową atmosferę gminy Michałowo oddają liczne cerkwie, które można zwiedzić wędrując „Szlakiem prawosławnych cerkwi”. Najstarsza z nich, cerkiew pw. Przemienienia Pańskiego pochodzi najprawdopodobniej z końca XVII w. i znajduje się w Topolanach. Dalej szlak wyznaczają piękna cerkiew pw. Świętego Mikołaja z 1908 r. w Michałowie, szczególnie ciekawa architektonicznie cerkiew pw. Świętego Jana Chrzciciela w Nowej Woli, cerkiew pw. Narodzenia Bogarodzicy z 1912 r. w Juszkowym Grodzie i kapliczka pw. Świętego Mikołaja w Bachurach. Szlak na terenie gminy Michałowo zamyka cerkiew pw. Podwyższenia Świętego Krzyża w Jałówce ze wspaniałym ikonostasem.

Obok cerkwi w Jałówce znajduje się niezwykle rzadko spotykana dzwonnica z trzema kopułami.

Michałowo – cerkiew

Ruiny kościoła pw. Świętego Antoniego w Jałówce

Świątynia została wybudowana w latach 1910-1915 w stylu neogotyckim. Niestety w końcowym etapie II wojny światowej została zburzona, ale zachowane do dziś ruiny dowodzą, że Jałówka była poważnym ośrodkiem miejskim i religijnym.

Jałówka w roku 1545 otrzymała prawa miejskie na prawie magdeburskim. Do dziś zachowała się XVII-wieczna organizacja przestrzenna – centralnie położony rynek, od którego odchodzi 5 ulic.

Ruiny pałacu i park krajobrazowy w Hieronimowie

W miejscowości Hieronimowo znajdują się ruiny pałacu z przełomu XVIII i XIX wieku – siedziby kolejnych właścicieli niegdyś wzorcowego i dobrze prosperującego folwarku. Do dzisiaj zachowała się oficyna i park podworski.

Pałac był zbudowany przez generała Kazimierza Dziekońskiego, który w czasach Księstwa Warszawskiego był adiutantem Józefa Poniatowskiego. Generał został odznaczony krzyżem Orderu Virtuti Militari za kampanię przeciwko Prusom.

Kryta Pływalnia Na Fali

Od września 2011r. działa nowa kryta pływalnia regionalna w Michałowie. Jest to obiekt nowoczesny gdzie oprócz głównego pełnowymiarowego basenu treningowego (12m x 25m) mieści się spiralna zjeżdżalnia wodna, basen do hydromasażu, jacuzzi, sauna i siłownia. Jest to jedyny taki kompleks w regionie.

oficyna zamkowa w Hieronimowie

Bandarouskaja Haściounia, Prymacka Biesieda, Święto Grzyba

Imprezy regionalne, odbywające się pod patronatem Urzędu Miejskiego, które na stałe wpisały się do kalendarza wydarzeń gminnych. Liczne rzesze miłośników i ich gości znajdują zawsze coś interesującego dla siebie. Bandarouskaja Haściounia i Prymacka Biesieda prezentują folklor białoruski, opierają się na koncertach i występach zespołów ludowych z kraju i z zagranicy. Festyny są barwnym widowiskiem scenicznym zakończonym zabawą ludową i wspólnym poczęstunkiem. Uczą tolerancji oraz szacunku do kultury mniejszości, zachwycają bogactwem jak również oryginalnością twórczości zespołów wschodnich. Dzień Grzyba jako impreza festynowo-biesiadna promuje tradycyjną sztukę kulinarną (regionalne jadalno, swojskie wędliny, sery, ogórki, przetwory), produkty rękodzieła ludowego oraz wyroby z grzybów w każdej postaci (mrożone, suszone, świeże).

zalew w Michałowie, kryta pływalnia

Poświętne, fot. J. Łapiński

Kościół pw. Przemienienia Pańskiego

Kościół Przemienienia Pańskiego wybudowany jest z cegły, nietynkowany, trójnawowy w stylu neogotyckim. Kościół ma trzy ołtarze, pochodzące z okresu jego budowy. W ołtarzu głównym znajduje się figura Przemienienia Pańskiego, a nad nią figura przedstawiająca Boga Ojca i kulę ziemską. W lewym, bocznym ołtarzu jest obraz Matki Boskiej Częstochowskiej, a w prawym – św. Antoniego Padewskiego. Już z 1486 roku pochodzą pierwsze wzmianki o drewnianym kościele w Poświętnym, natomiast w 1722 r. wzniesiono kolejny drewniany kościół. Obecny powstał w latach 1906-1907, dzięki staraniom księdza Józefa Butanowicza. W 2009 roku został wpisany do rejestru zabytków. Wysokość wieży wynosi 51 m.

! Poświętne, które pierwotnie nosiło nazwę Wielkogrzeby (lub Wielkogrzewy), powstało prawdopodobnie przed 1486 rokiem.

czapla biała, fot. M. Pruszyński, NPN

Stawy Pietkowskie

W obrębie wsi Pietkowo znajduje się, najbardziej atrakcyjny wiosną, rozległy kompleks stawów, w XIX w. będący własnością hrabiów Starzeńskich.

Stawy i lasy sąsiadujące z nimi stanowią najlepsze miejsca lęgowe rzadkich ptaków, jak: orzeł bielik, orzeł krzykliwy, bocian czarny, łabędź krzykliwy, czapla siwa, czapla modra, czapla biała i inne.

Dąb „Rudosław z Podlasia”

W Nadleśnictwie Rudka w lesie na uroczysku w Siudymach rośnie potężny dąb szypułkowy o obwodzie 7,50 m, któremu nadano nazwę „Rudosław z Podlasia”. Wiek jego szacuje się na 500 lat.

Rudosław z Podlasia rośnie na terenie ostoji zwierzyńny, więc wstęp do tej części lasu jest możliwy po uprzednim skontaktowaniu się z Nadleśnictwem Rudka.

grobowiec hrabiów Starzeńskich

stawy w Pietkowie

Wiatrak Koźlak

We wsi Brzozowo Chrzczony znajduje się drewniany wiatrak koźlak z 1875 roku, wpisany do rejestru zabytków.

Oprócz wiatraka do rejestru zabytków wpisanych jest szereg wiekowych budynków, cmentarz rzymskokatolicki w Pietkowie, w tym grobowiec hrabiów Starzeńskich.

cmentarzysko kurhanowe

wiatrak, Brzozowo Chrzczony

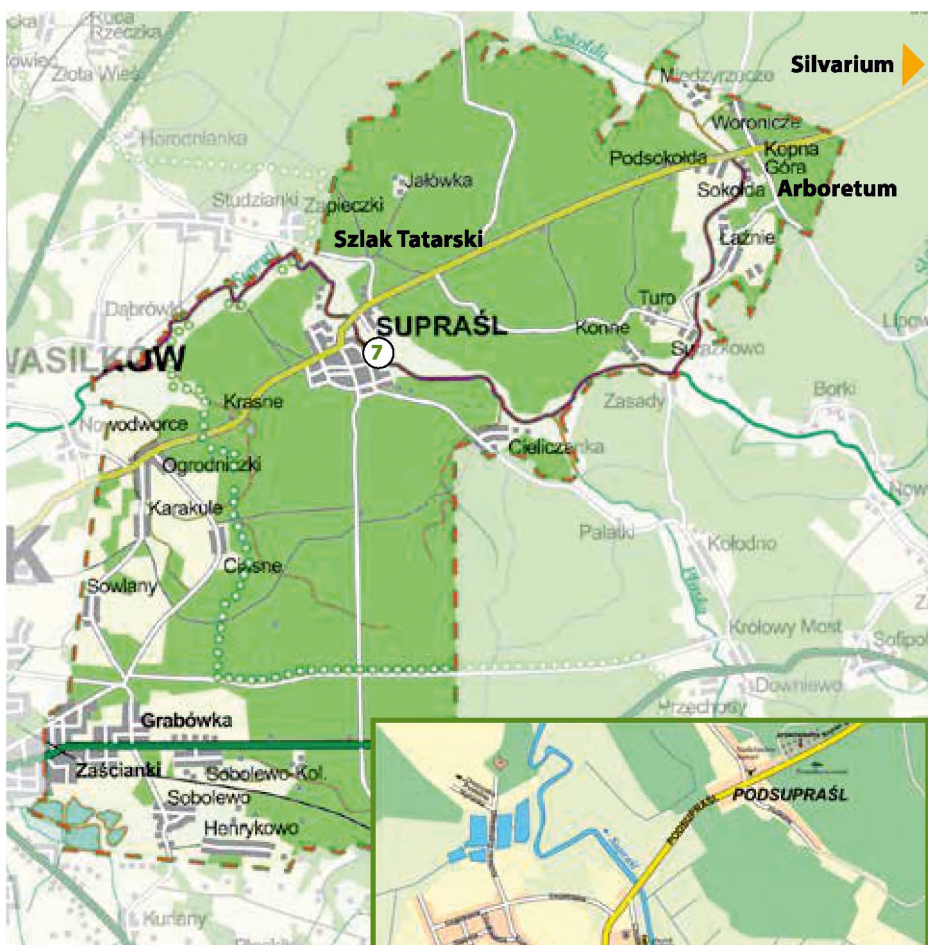
Cmentarzysko kurhanowe

W latach 90-tych ubiegłego wieku we wsi Stare Grochy natrafiono na cmentarzysko kurhanowe z okresu wpływów rzymskich z III-IV w.n.e. W jamach grobowych znaleziono fragmenty ludzkich kości, szklane krążki do gry, surogat złotej monety, trumny kładowe oraz dwie niecki będące najstarszymi zabytkami drewnianymi odkrytymi w tak dobrym stanie na terenie województwa podlaskiego.

Na terenie gminy zlokalizowano 122 stanowiska archeologiczne, które są świadectwem kształtowania się na tych terenach osadnictwa pradziejowego z epoki kamienia i brązu, epoki żelaza, a także wpływów rzymskich.

dąb Rudosław, fot. Nadleśnictwo Rudka

- 1** Zespół budynków pobazylińskich
- 2** Pałac Bucholtza
- 3** Domy tkaczy
- 4** Kościół pw. Świętej Trójcy
- 5** Dom Ludowy
- 6** Kościół pw. NMP Królowej Polski
- 7** Supraśl – uzdrowisko

Punkt Usług Turystycznych „BUKOWISKO”
 ul. Piłsudskiego 64, 16-030 Supraśl
 tel. 85 710 24 70
 turystyka@powiatbialostocki.pl
 www.facebook.com/bukowisko

**Punkt Informacji Turystycznej – Park Krajobrazowy
 Puszczy Knyszyńskiej**
 ul. Chodakowskiego 6, 16-030 Supraśl
 tel. 85 718 37 85
 sekretariat@pkpk.pl
 www.pkpk.pl

SUPRAŚL

Urząd Miasta i Gminy w Supraślu
 ul. Piłsudskiego 58, 16-030 SUPRAŚL
 tel. 85 71 32 700, fax 85 71 32 720
 www.suprasl.pl

Zespół budynków pobazylińskich

Kompleks Budynków klasztornych, obecnie Monaster Zwiastowania Najświętszej Marii Panny w Supraślu jest siedzibą Męskiego Zakonu Prawosławnego. W jego skład wchodzi odbudowana w latach 90-tych XX w. cerkiew obronna z 1503 r. w stylu gotycko-bizantyjskim, Pałac Opatów z lat 1635-1655, wybudowany w stylu renesansowym, barokowa brama dzwonnica z 1752 r., cerkiew prawosławna pw. św. Jana Teologa z lat 1889-1891. Pobazyliński Zespół Klasztorny ZNMP, znany jest jako miejsce, gdzie родziła się historia Supraśla. Został założony w 1500 roku przez prawosławnych mnichów z fundacji Aleksandra Chodkiewicza. Jego szybkiemu rozwojowi od 1695 roku sprzyjała **unicka oficyna wydawnicza**, w której po raz pierwszy opublikowano „Podróże kapitana Guliwera” Jonathana Swifta, „Pieśni nabożne” Franciszka Karpińskiego oraz kolędę „Bóg się rodzi”, tu powstał także **Kodeks Supraski**, uznany za najstarszy zabytek języka starocerkiewno-słowiańskiego. Obecnie w Pałacu Opatów znajduje się **Muzeum Ikon** – interaktywne muzeum sztuki sakralnej wschodniego chrześcijaństwa.

Supraski Monaster został uznany w 2011 roku za „Siódmy cud Polski”.

Pałac Buchholtza

Pałac powstał w latach 1892-1903. Adolf Buchholtz, właściciel fabryki sukna i kordów w 1892 r. przebudował dworek w stylu eklektycznym (z elementami secesyjnego wystroju wnętrz). Pałac służył na początku XX w. z zamontowanych w nim nowinek technicznych, takich jak winda, czy system centralnego ogrzewania. Obecnie w Pałacu Buchholtza, od 1959 roku mieści się Liceum Sztuk Plastycznych.

! Po tragicznej śmierci Adolfa Buchholtza wdowa Adela Buchholtz ufundowała w 1904 r. piękną kaplicę grobową. Jest to perła architektury neogotyckiej. Zaprojektował ją architekt Hugo Kuder. Mauzoleum składa się z grobowca i wzniesionej nad nim kaplicy. Wszystkie elewacje zakończone są trójkątnie i ozdobione żabkami i kwiatonami. W tympanonie znajduje się mozaika przedstawiająca Chrystusa Pantokratora.

Domy tkaczy

Wzdłuż ulic (w szczególności ul. 3 Maja) Supraśla widoczne są tzw. „domy tkaczy”. Budowane były one w XIX w., głównie przez W. F. Zacherta – właściciela pierwszej manufaktury włókienniczej w Supraślu. Są to parterowe budynki z dwuspadowymi naczółkowatymi dachami, krytymi gontem lub dachówką ceramiczną. Przez środek przebiega szeroka sień. Dzieli ona dom na część mieszkalną i produkcyjną, w której znajdowały się warsztaty tkackie. Charakterystyczne dla tych domów były kominy tzw. nogawice i masywne okiennice zasłaniające okna.

W 1922 r. w Supraślu istniało 9 przedsiębiorstw włókienniczych zatrudniających blisko 600 osób. Największym przedsiębiorstwem do wybuchu II wojny światowej był zakład S. H. Cytrona, zatrudniał on 800 robotników. Po fabrykach pozostały jedynie fragmenty obiektów. Supraśl zmienił swą XIX-wieczną funkcję z przemysłowej na uzdrowiskową.

Kościół pw. Świętej Trójcy

Kościół powstał w latach 1861-1865, natomiast wieża została dobudowana w 1902 r. Kościół wzniesiono na planie prostokąta, w stylu neobarokowym z jedną nawą, zamkniętą absydą ołtarzową. Dach kościoła jest dwuspadowy.

! We wnętrzu zwrócić należy uwagę na znajdujący się w ołtarzu bocznym obraz olejny „Ukrzyżowanie”. Pochodzi on z prywatnej kolekcji W. F. Zacherta i był darem do pierwszej kaplicy rzymsko-katolickiej w Supraślu.

Dom Tkacza

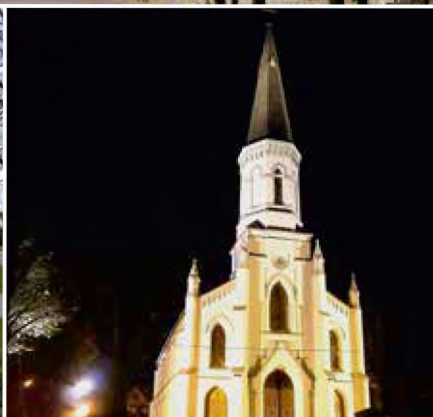

Pałac Buchholtza

ul. 3 Maja i kościół Św. Trójcy, fot. T. Oldytowski

Dom Ludowy

kościół NMP Królowej Polski

Dom Ludowy

Obiekt drewniany, wzniesiony w 1934 r. Autorem projektu był Jarosław Grin. Architekt zaprojektował również budynek, w którym obecnie mieści się Teatr im. Aleksandra Węgierki w Białymstoku. Jest on identyczny jak ten w Supraślu, tyle że większy. W 1936 roku znajdowało się tu kino dźwiękowe.

- ! Funkcja kina zmałała w czasach współczesnych, ale w Supraślu tradycje filmowe nadal „żyją”. Plenery Supraśla służą reżyserom za scenografię do filmowania scen do znanych filmów np. „U Pana Boga za piecem”, „U Pana Boga w Ogródku”, „U Pana Boga za miedzą” oraz serialu „Blondynka”.

Kościół pw. Najświętszej Marii Panny Królowej Polski

Kościół ewangelicki, zwany z niemiecka „kirchą”, wzniesiony został w 1885 r. i stanowił filię parafii ewangelicko-augsburskiej w Białymstoku. Parcele podarował gminie luterkańskiej W. F. Zachert. Obiekt w stylu eklektycznym, z przewagą form neogotyckich. Od 1989 r. jest siedzibą drugiej supraskiej parafii rzymsko-katolickiej.

! Ewangelicka społeczność supraska na pocz. XX w.

- ! liczyła blisko 1000 osób. Związane to było z rozwijającym się przemysłem włókienniczym. W okresie międzywojennym Supraśl był drugim co do wielkości ośrodkiem produkcji włókienniczej

Supraśl – uzdrowisko

Supraśl posiada potwierdzony badaniami klimat o cechach leczniczych. Od 2002 r. jest uzdrowiskiem o charakterze nizinnym klimatycznym-borowinowym. Teren gminy charakteryzuje się największą na obszarze Puszczy Knyszyńskiej liczbą rezerwatów przyrody. Dużą atrakcją jest **Jamboretum** w Kopnej Górze. Wokół Supraśla wytyczonych zostało wiele szlaków turystycznych, pieszych, konnych, kajakowych. W 2008 r. Supraśl został połączony z Białymstokiem 13-kilometrową ścieżką rowerową. Stanowi ona główny kościec ruchu turystycznego i rekreacyjnego Puszczy Knyszyńskiej dla mieszkańców Białegostoku. Nowością jest wybudowana w 2011 r. ścieżka rowerowa w kierunku miejscowości Cieliczanka.

- ! W Supraślu funkcjonują hotele o wysokim standardzie wyposażone w ośrodki SPA, sanatorium.

- 1** Zabudowa urbanistyczna Suraża
- 2** Skansen Osada Wczesnosłowiańska Nawia
- 3** Wieś tematyczna Zawyki
- 4** Surażskie Muzea
- 5** Kościół pw. Bożego Ciała w Surażu
- 6** Park Linowy w Doktorcach

Zabudowa urbanistyczna Suraża

Jednym z najcenniejszych zabytków urbanistycznych jest układ przestrzenny z XV i XVI w. z dwoma rynkami, najlepiej zachowany w całym dawnym Wielkim Księstwie Litewskim. Tworzą go dwie części przedzielone rzeką Narew. Na prawobrzeżnej stronie centrum układu urbanistycznego stanowiła cerkiew, a na lewobrzeżnej stronie – kościół, który stoi do dziś.

! Część prawobrzeżna Suraża nosi nazwę „ruska”, a część lewobrzeżna – „laska”

Skansen Osada Wczesnosłowiańska Nawia

W Surażu utworzono skansen Osada Wczesnosłowiańska Nawia nawiązujący do wyglądu grodu, który posadowiony był w XI w. na Górze Zamkowej. Na majdanie otoczonym palisadą z dwoma wieżami znajduje się kuźnia, warsztat garncarski i tawerna.

! Na Górze Królowej Bony znajdował się dawny gród obronny Suraża. Corocznie organizowane są pokazy żywej historii – festyn „Grodzisko” w wykonaniu młodzieżowej grupy rekonstrukcyjnej z Towarzystwa Przyjaciół Suraża i Okolic.

Wieś tematyczna Zawyki

Miejscowość Zawyki jest to typowa wieś ulicówka z domami mieszkalnymi przy ulicy i budynkami gospodarczymi na wydłużonych posesjach. Blisko połowa budynków jest drewniana. Na uwagę zasługują zdobione naroża drewnianych domów i zachowane okiennice (niespotykane w innych częściach kraju). Najcenniejszym zabytkiem architektury drewnianej są dwie kaplice z poł. XVIII w. kryte gontem.

! Wieś Zawyki jest ważnym punktem na Podlaskim Szlaku Bocianim, gdzie corocznie gniazduje około 30 rodzin bocianich.

! Zawyki utożsamiane są z „Taplarami”, gdzie toczy się akcja powieści „Konopielka” Edwarda Redlińskiego. Przez miejscowość Zawyki przebiega szlak samochodowy „Szlak Konopielki”.

Surażskie Muzea

Najcenniejsze zabytki Suraża i okolic gromadzone są w Muzeum Archeologicznym, Muzeum Dziedzictwa Pokoleń i Muzeum Kapliczek.

Muzeum Archeologiczne jest najstarszym i gromadzi cenne zabytki archeologiczne, etnograficzne i numizmatyczne związane z okolicami Suraża.

Muzeum Dziedzictwa Pokoleń gromadzi zbiory rodziny Ponińskich z Suraża. Znajdują się tu cztery izby prezentujące cztery zawody wykonywane przez przodków rodziny: izba pradziadka – rolnika, izba dziadka – stolarza, izba ojca – kowala i izba brata – piekarza.

Muzeum Kapliczek gromadzi ponad 150 eksponatów o charakterze sakralnym. Znajdują się one w oszklonej galerii wybudowanej wokół tradycyjnego domu.

! Historia Muzeum Archeologicznego rozpoczęła się w 1936 roku, kiedy to mieszkanie Suraża wyorał na własnym polu narzędzia pochodzące z epoki kamienia. Sprawę zainteresował się Pan Władysław Litwińczuk, mieszkaniec Suraża i stworzył prywatne muzeum. Dzieło ojca kontynuuje syn Wiktor.

Nawia

kaplica w Zawykach

kościół w Surażu, fot. A. Falkowski

Kościół pw. Bożego Ciała w Surażu

Powstanie parafii datuje się na rok 1300. Obecny budynek kościelny wzniesiono w latach 1873-1876. Jest on zbudowany w stylu neogotyckim, na rzucie prostokąta, murowany, o trójnawowym wnętrzu. Wyposażenie wnętrza w większości barokowe z XVIII w. W ołtarzu głównym znajduje się cudowna figura Pana Jezusa z Nazaretu – Króla Wszechświata. Obok kościoła istnieje drewniana plebania, organistówka i spichlerz z pocz. XX w.

! *Figura Jezusa jest ubierana w takie kolory, jakie obowiązują w roku liturgicznym, ma perukę z naturalnych włosów.*

bociany w Zawylkach

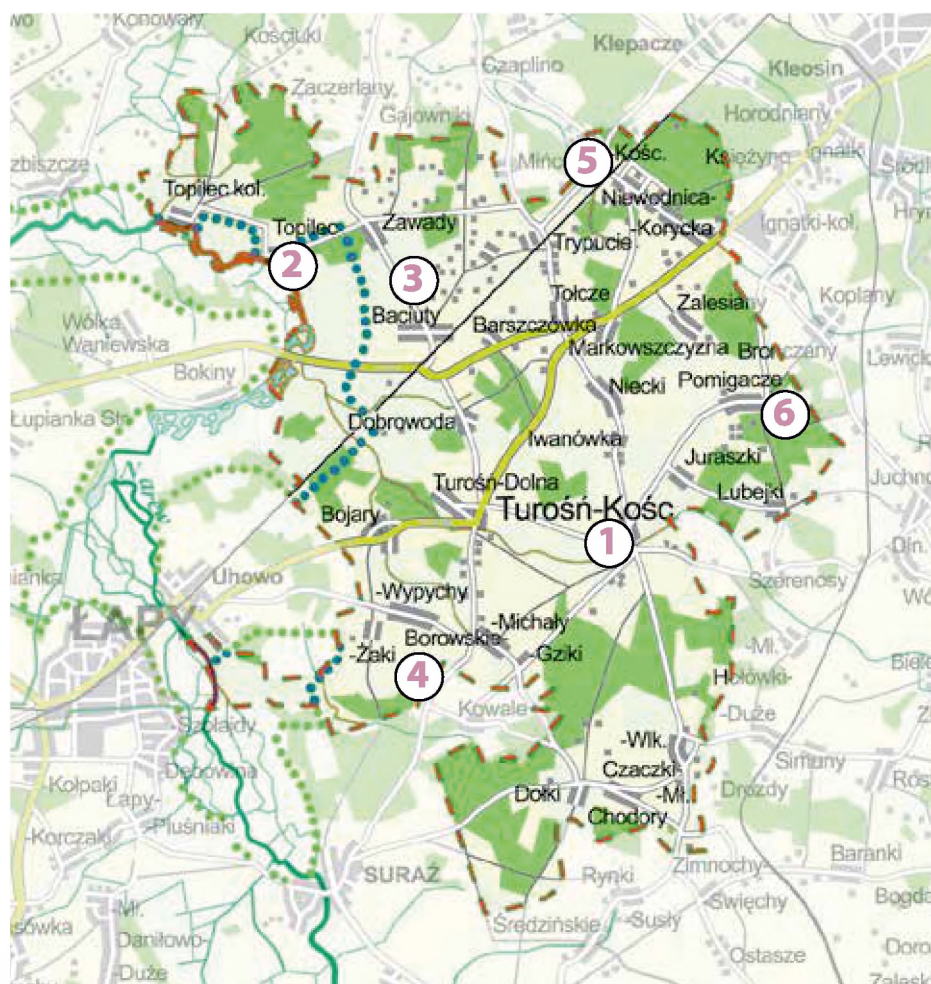

Doktorce – Park Linowy

Park Linowy w Doktorcach

W Ośrodku Wypoczynkowym „Zacisze” w Doktorcach funkcjonuje największy w tej części kraju Park Linowy. Na starych sosnach urządzone są tu trzy trasy o różnym stopniu trudności. Przybywający do parku przechodzą krótki instruktarz i mogą korzystać z urządzonych tras linowych, baru, boiska do siatkówki, domków campingowych.

! *W latach 70-tych w Doktorcach funkcjonowały cztery zakładowe ośrodki wypoczynkowe na 500 miejsc noclegowych. Obecnie przechodzą one modernizację, aby sprostać współczesnym wymagom turystów. Turyści i młodzież mogą też skorzystać z budynku Zielonej Szkoły w Doktorcach, dysponującej 30 miejscami noclegowymi.*

- 1 Kościół parafialny pw. Św. Trójcy – Turośń Kościelna**
- 2 Cerkiew pw. św. Mikołaja Cudotwórcy – Topilec**
- 3 Kaplica pw. św. Barbary – Baciuty**
- 4 Dworek Rutkowskich – Borowskie Wypychy**
- 5 Kościół św. Antoniego Padewskiego – Niewodnica Kościelna**
- 6 Skansen zabytkowych budynków – Pomigacze**

TUROŚŃ KOŚCIELNA

Urząd Gminy w Turośni Kościelnej
 ul. Białostocka 5, 18-106 TUROŚŃ KOŚCIELNA
 tel. 85 715 80 00, fax 85 715 80 01
www.turosnskoscielna.com

Turośń Kościelna

Kościół parafialny pw. Św. Trójcy

Kościół parafialny pw. Św. Trójcy w Turośni Kościelnej wzniesiony został w 1515 roku, spłonął dwukrotnie, a nową świątynię wzniesiono w 1638 r. Nie jest wiadomym, co się stało z tą świątynią, ale w 1723 r. był już w Turośni nowy drewniany kościół pod wezwaniem Świętej Trójcy. W wielkim ołtarzu umieszczono obraz Świętej Trójcy, który przetrwał do dziś. Obecny murowany kościół zbudowano w latach 1778-1783, różnił się on znacznie swoim wyglądem od dzisiejszej świątyni. W roku 1882 kościół rozbudowano, zmieniając zasadniczo jego wygląd zewnętrzny poprzez dobudowanie dwu naw bocznych. Przy kościele znajduje się dzwonnica z pocz. XIX w.

! Na starej części cmentarza znajduje się Grób Nieznanego Żołnierza, natomiast murowane ogrodzenie liczy sobie ponad 150 lat.

kaplica – Baciuty

Cerkiew pw. św. Mikołaja Cudotwórcy

Cerkiew pw. św. Mikołaja Cudotwórcy znajduje się w Topilcu. Najstarsza wzmianka o parafii pochodzi z roku 1545. Budowę obecnej świątyni zakończono w 1872 roku. W 1890 roku wzniesiono kamienne ogrodzenie, którego staranność wykonania widoczna jest do teraz. W cerkwi znajdują się dwie ikony św. Mikołaja Cudotwórcy z XIX i XX wieku.

W 1915 roku schowano dzwony cerkiewne, które nie zostały odnalezione do dzisiaj, pozostało tylko serce największego z nich.

Kaplica pw. św. Barbary

We wsi Baciuty, o której wzmianki pochodzą z 1504 roku zachowała się kapliczka grecko-katolicka (obecnie prawosławna) z końca XVIII wieku pw. św. Barbary.

Kaplica jest jedynym budynkiem, który przetrwał pożar w XIX wieku.

Dworek Rutkowskich

Położony na trasie z Białegostoku do Suraja w Borowskich Wypychach. Stylizowany jest na starszylachecki dworek z oryginalnym wystrojem wewnątrz: sala konferencyjna, sala kwiatowa, sala portretowa, sala „Telimena”.

Dzień Konia na Podlasiu

Organizatorem Dnia Konia na Podlasiu jest Gmina Turośń Kościelna oraz Gminny Ośrodek Kultury w Turośni Kościelnej przy współpracy Starostwa Powiatowego w Białymstoku oraz Wojewódzkiego Związku Hodowców Koni Oddział w Białymstoku. Jest to szlagierowa impreza odbywająca się co roku w malowniczym zakątku gminy Turośń Kościelna w miejscowości Pomigacze na terenie gospodarstwa agroturystycznego „Majątek Howieny”. Oprócz zawodów konnych podczas imprezy można podziwiać pokazy szwadronu kawalerii oraz występy artystyczne zespołów folklorystycznych.

od lewej: Dzień Konia na Podlasiu, Dworek Rutkowskich, cerkiew – Topilec

Kościół św. Antoniego Padewskiego

W Niewodnicy Kościelnej wybudowany został murowany kościół św. Antoniego Padewskiego. Początki historii kościoła sięgają roku 1596. Był niszczone kilkakrotnie, a ostateczną formę uzyskał w 1889 roku. W starszej świątyni, wystawionej w 1596 roku, znajdował się dzwon z 1420 roku, najstarszy na Podlasiu, który w 1867 r. został przekazany do muzeum w Wilnie, gdzie znajduje się do dziś. W świątyni znajduje się cudowny obraz przedstawiający św. Antoniego.

! Corocznie 13 czerwca, w dniu patrona odbywają się tu słynne odpusty.

Skansen zabytkowych budynków

W miejscowości Pomigacze w Majątku Howieny urządzono skansen budynków bardzo wiekowych przeniesionych z pobliskich i dal-

Pomigacze

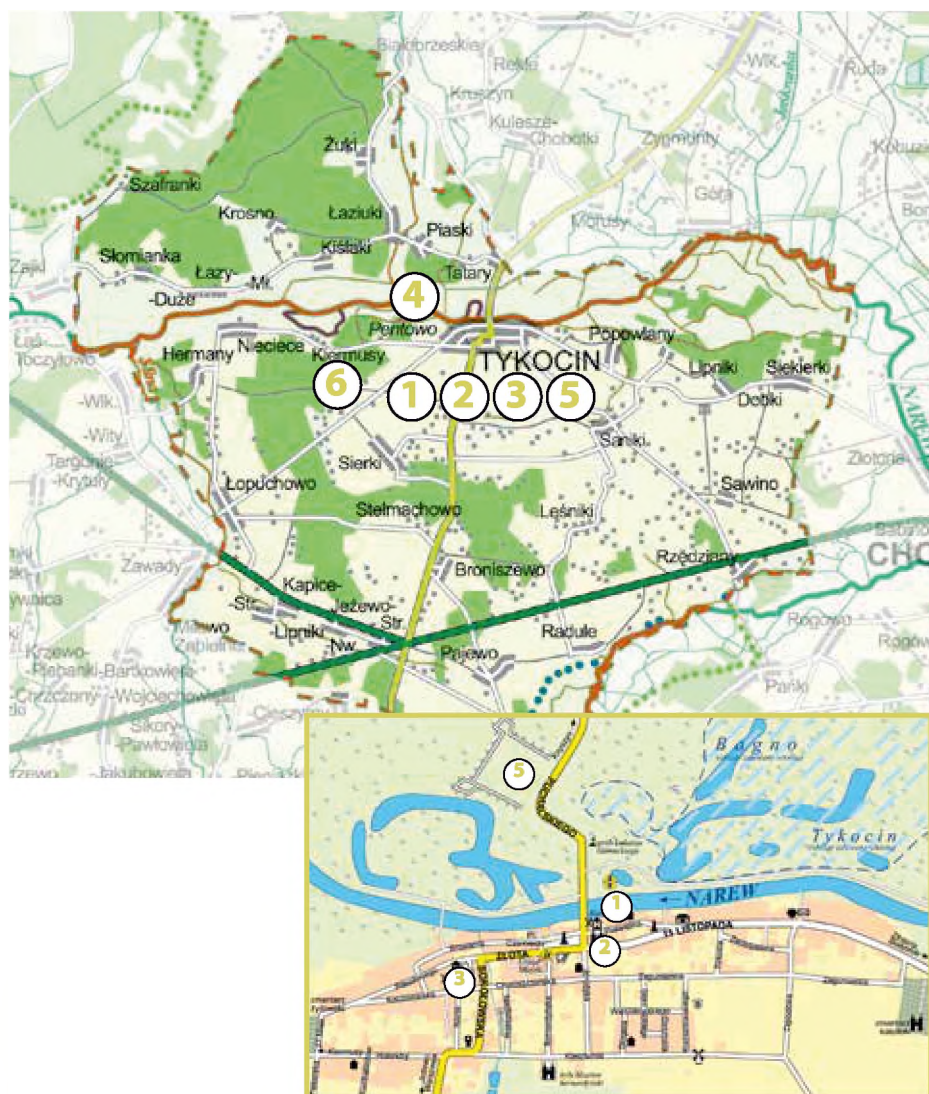
szych miejscowości. Jest tam ponad dwustu-letnia „Chata pod mchem”, ponad stuletni „Dwór modrzewiowy”, kuźnia „Dziadka Piotra”, wiatrak „Kozłak”, strażacka wieża widokowa, piwnica z cegły oraz stajnia.

! Sielskości Majątku Howieny dodają chodzące na wolności oswojone zwierzęta: daniela, lamy, kucyki, osiołki, kudłata krówka szkocka, bociany i całe mnóstwo królików i kaczek.

Skatepark, plac zabaw i siłownia w Turośni Kościelnej

Zwolennicy jazdy na rolkach, deskach i deskorolkach mają do dyspozycji profesjonalne specjalnie wyprofilowane rampy, są także alejki spacerowe dla matek z dziećmi, ścieżki przystosowane dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich, nowy mostek, plac zabaw dla dzieci, a także siłownia na świeżym powietrzu.

- 1** Alumnat
- 2** Kościół pw. Trójcy Przenajświętszej – Tykocin
- 3** Synagoga i Dom Talmudyczny – Tykocin
- 4** Pentowo – Europejska Wieś Bociania
- 5** Zamek – Tykocin
- 6** Jarmark w „Dworku nad Łakami” – Kiermsy

TYKOCIN

Urząd Miasta i Gminy w Tykocinie
ul. Żłota 2, 16-080 TYKOCIN
tel. 85 718 16 27, fax 85 718 16 27
www.um.tykocin.wrotapodlasia.pl

Perła architektury baroku

Miasto Tykocin o wielkiej historii nierzadko nazywane jest „perłą architektury baroku”. Najcenniejszym zabytkiem urbanistycznym jest **Plac Czarnieckiego** w kształcie trapezu, pochodzący z okresu lokacji miasta, przekształcony w XVIII w. w kompozycję barokową. Na placu stoi **pomnik Stefana Czarnieckiego**, jednego z właścicieli Tykocina, wykonany w latach 1761-1763. Jest to jeden z pierwszych w Polsce świeckich pomników figuralnych ustawionych na placu publicznym. W rynku znajduje się szereg domów z XVII w. W południowo-wschodnim narożniku rynku stoi dawny szpital – dom starców i kalek, obecnie dom mieszkalny. Wybudowany został w 1750 roku, murowany, jednokondygnacyjny, na planie prostokątnym z zachowanymi we wnętrzu sklepieniami. Jednym z najciekawszych zabytków miasta jest późnorenesansowy **Alumnat** wojskowy z 1633-1645 r. Był on pierwszym w Polsce państwowym domem dla żołnierzy weteranów wojennych, ufundowanym przez Krzysztofa Wiesiołowskiego.

W Tykocinie w 1705 roku król August II Mocny ustanowił order Orła Białego. Dla upamiętnienia tego wydarzenia w roku 1982 postawiono pomnik Orła Białego.

Kościół pw. Trójcy Przenajświętszej

Perłę baroku w Tykocinie wzbogaca barokowy zespół kościelny pw. św. Trójcy, wybudowany w latach 1742-1750 z fundacji hetmana Jana Klemensa Branickiego. Jest to trójnawowa, bazylikowa świątynia z rozbudowaną elewacją. Rozległy dziedziniec kościelny zamyka ogrodzenie z bramą, na której umieszczone są postacie ewangelistów. Wnętrze zdobią wspaniałe naścienne polichromie. Wewnątrz znajduje się barokowo-rokokowy ołtarz główny z około 1750 r., połączony i bogato zdobiony. W bocznych nawach znajduje się sześć ołtarzy połączonych i polichromowanych. Na ścianach po obu stronach wejścia znajdują się dwa portrety małżonków Branickich – Jana Klemensa Branickiego i Izabeli z Poniatowskich. Za kościołem znajduje się plebania z lat 1748-1750 – niegdyś klasztor Księża Misjonarzy prowadzących parafię.

W kościele znajduje się kielich, którego papież Jan Paweł II używał w czasie mszy świętej podczas swojej pielgrzymki w roku 1991. Obecnie kielich jest używany przy odprawianiu mszy świętej w największe uroczystości kościelne.

Synagoga i Dom Talmudyczny

W roku 1522 właściciel Tykocina Olgierd Gasztołd osadził tu Żydów sprowadzonych z Grodna. W ten sposób Tykocin stał się pierwszym miastem Podlasia, w którym powstała kolonia żydowska. Do dnia dzisiejszego w Tykocinie znajduje się okazały budynek barokowej synagogi, w której mieści się obecnie muzeum. Budynek został wzniesiony na planie prostokąta w typie bożnicy

dziewięciopolowej z bimą (kazalnica) kaplicową. Głównym pomieszczeniem jest Sala Wielka, która była miejscem nabożeństw dla mężczyzn powyżej 13-go roku życia. W parterowych przybudówkach mieściły się oddziały dla kobiet. Centrum Sali Wielkiej stanowi bima, wsparta na czterech kolumnach, a na ścianie wschodniej usytuowany jest Aron Hakodesz, miejsce przechowywania zwoju Tory – świętej księgi judaizmu. Na zachód od synagogi znajduje się Dom Talmudyczny – mała synagoga. Wybudowana w XVIII w., została zniszczona w czasie II wojny światowej. Po odbudowie stanowi część oddziału Muzeum Państwowego w Białymstoku, w którym znajduje się m. in. gabinet Zygmunta Glogera – słynnego etnografa, mieszkańca pobliskiego Jeżewa w latach 1872-1905.

Synagoga tykocińska jest drugą w Polsce po krakowskiej, gdyż mieści obecnie oddział Muzeum Państwowego w Białymstoku z dużymi zbiorami judaików i wystawą historyczną „Tykocin dzieje miasta”. Na zachodnim skraju Tykocina leży kirkut – cmentarz żydowski powstały w 1522 roku, a najstarsze macewy pochodzą z poł. XVIII w.

Pentowo – Europejska Wieś Bociania

Pentowo to stary prawie stuletni dwór. Stoi niedaleko Tykocina. Dwór i Majątek w Pentowie jest od stu lat w posiadaniu jednej rodziny Toczyłowskich. Na terenie sporego, lecz jednego gospodarstwa, złożonego z dworu i kilku innych drewnianych budynków, jest ponad 30 stale zasiedlonych gniazd bocianich. Taka kolonia to wielka rzadkość ornitologiczna. Niektóre stanowiska są oddalone

synagoga i pomnik Orła Białego

dworek w Pentowie

od siebie o zaledwie kilka metrów. Pentowo posiada wyjątkowy i zaszczytny tytuł „Europejskiej wioski bocianiej”. Dworek leży pomiędzy Narwiańskim i Biebrzańskim Parkiem Narodowym, stąd dostatek pokarmu dla tak licznej rodziny bocianiej.

W każdą ostatnią sobotę miesiąca, kiedy jeszcze bociany latają, odbywają się koncerty muzyczne na Sangórcie, a w pięknie urządzonym budynku znajduje się bogata bociania galeria malarstwa i fotografii.

Zamek w Tykocinie

Zamek w Tykocinie został zrekonstruowany na fundamentach XVI-wiecznego zamku królewskiego Króla Polski i Wielkiego Księstwa Litewskiego Zygmunta Augusta. Rekonstrukcja bryły została przeprowadzona na podstawie danych archeologicznych i źródeł historycznych. Aktualnie funkcjonująca część zamku obejmuje skrzydło południowe z basztami Turmą i Rogową oraz część skrzydła północno-zachodniego. W odbudowie jest baszta Biała i część skrzydła północnego. W zamku mieści się centrum hotelowo-turystyczne: sale konferencyjne, muzeum, pokoje hotelowe. Niewątpliwie tykociński zamek będzie jedną z większych atrakcji turystycznych na Podlasiu.

Cyklicznie, od kilku lat, w pobliżu zamku odbywa się bitwa stanowiąca rekonstrukcję historycznego oblężenia twierdzy w Tykocinie.

Jarmark w „Dworku nad Łąkami” w Kiermusach

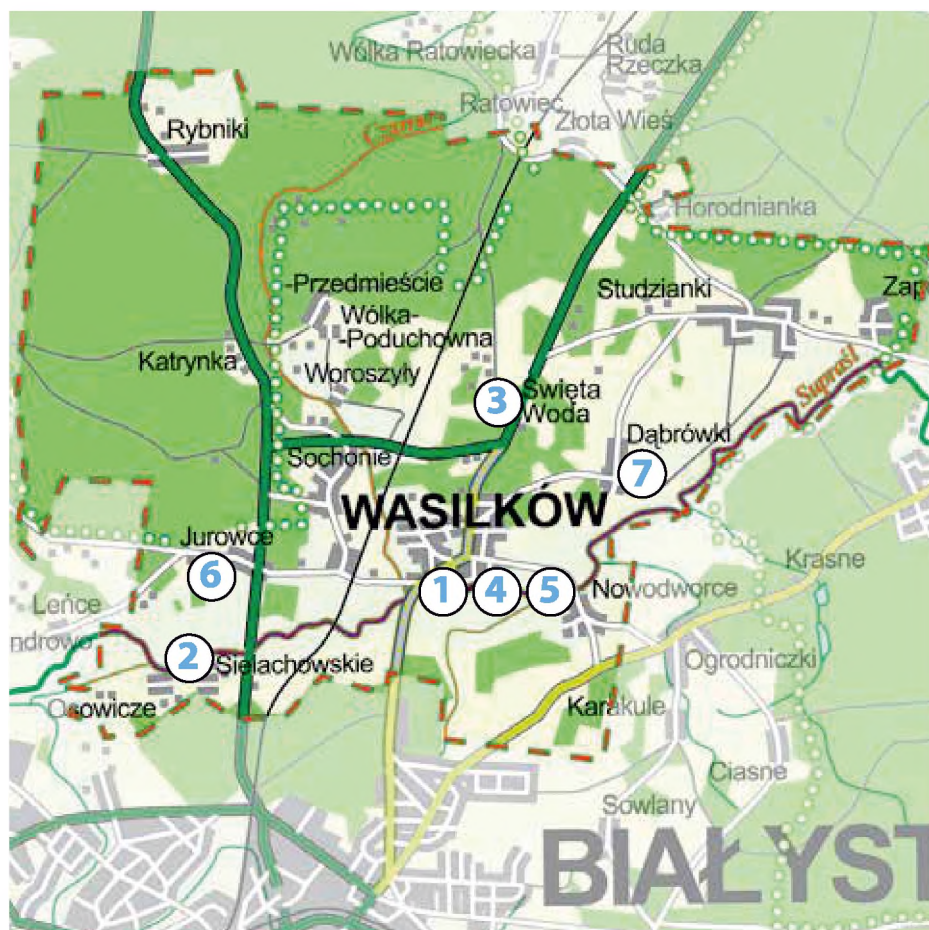
Kiermusy są niewątpliwą atrakcją powiatu białostockiego i Podlasia, stanowiąc ostoję tradycji szlacheckiej. Godne podziwu są „Dworskie Czworaki”, „Dworek nad Łąkami” i „Jantarowy Kasztel”. W każdą pierwszą niedzielę miesiąca organizowany jest Jarmark z Żubrem, czyli wielki Jarmark Staroci, na który ściągają turyści z różnych stron Polski. Impreza organizowana jest w „Dworku nad Łąkami” na Czarciej Polanie, a specjały kuchni regionalnej serwuje karczma Rzym.

Jest to największa tego typu impreza w regionie. Oprócz kolekcjonerów staroci i militariów, swoje stoiska mają tu kowale, garncarze, ludowi rzeźbiarze, hafciarki, wikliniarze. Są też przysmaki kuchni podlaskiej, miody, sery i chleby. Zwiedzającym przygrywają specjalnie zapraszone zespoły ludowe.

zamek w odbudowie

- 1 Kościół Przemienienia Pańskiego w Wasilkowie**
- 2 Podlaskie Muzeum Kultury Ludowej**
- 3 Sanktuarium Święta Woda**
- 4 Cerkiew pw. Św. app. Piotra i Pawła**
- 5 Nekropolia w Wasilkowie**
- 6 Park Dinozaurów w Jurowcach**
- 7 Cmentarz żydowski**

WASILKÓW

Urząd Miasta i Gminy w Wasilkowie
 ul. Białostocka 7, 16-010 WASILKÓW
 tel. 85 718 54 00, fax 85 718 57 00
www.wasilkow.pl

Kościół Przemienienia Pańskiego

Kościół powstał w latach 1880-83. Wewnątrz Kościoła znajduje się wiele zabytkowych elementów: konfesjonał z XIX w., kąpielnica z 1860 r., rzeźba krucyfiks z XVII w. wykonana w stylu baroku ludowego z wpływem akcentów gotyckich.

W roku 1566 na polecenie Zygmunta Augusta zostało założone miasto Wasilków. Od roku 1834, po wprowadzeniu barier celnych na towary, następuje żywiołowy rozwój miasta Wasilkowa. Atutem miasta była przebiegająca obok linia kolejowa. W latach 1890-1892 zbudowano tu czynne do dziś ujęcie wody. W 1965 roku przystąpiono do budowy nowego ujęcia wody oraz ośrodka sportów wodnych. Obiekt sportowy oddano do użytku w 1968 roku. Po przeprowadzeniu gruntownej modernizacji, obecnie obiekt stanowi doskonałe miejsce wypoczynku dla Białostoczan.

Świąta Woda, fot. z zasobów parafii Świąta Woda

Sanktuarium Świąta Woda

Urokliwym miejscem oddalonym jedynie o ok. 10 km na północny wschód od Białegostoku jest Świąta Woda – Sanktuarium Matki Bożej Bolesnej. Pierwsze ustne wzmianki o nim pochodzą z podań ludowych nawet z XIII w., zaś dokumenty pisemne z 1719 r., kiedy to została poświęcona kaplica nad cudownym źródłem. Ufundował ją w dowód wdzięczności za cudowne odzyskanie wzroku szlachcic Bazyli Lenczewski, papiernik z pobliskiego Supraśla. Przez stulecia przybywali tutaj okoliczni mieszkańcy, ufając, że zanosząc swoje modlitwy do Boga, przez pośrednictwo Bolesnej Matki, zostaną wysłuchani. Kult trwał nieprzerwanie, mimo burzliwych dziejów tych ziem, mimo zakazów zaborców, a nawet odebrania kaplicy i przekazania jej prawosławnym. Ożywienie Świętej Wody nastąpiło w latach 50. ubiegłego wieku. Ks. Wacław Rabczyński odbudował kościół, a nad źródłem wzniesiona została kamienna Grota Matki Bożej, wzorowana na Grocie z Lourdes.

Usytuowany w Centrum Góry Krzyży 25 metrowy Jubileuszowy Krzyż Pielgrzymów otaczają tysiące krzy-

ży przyniesionych przez pielgrzymów lub stawianych przez rodziny, parafie, instytucje i stowarzyszenia z całej Polski. Wokół Góry Krzyży, Pomnika III Tysiąclecia, umieszczone są murowane Kapliczki – Stacje Siedmiu Bolesci Matki Bożej. Z potrzeby ludzkich serc rozwinęło się tu Nabożeństwo do Bolesnej Matki, połączone z ulubionym przez pątników Różańcem do Siedmiu Bolesci.

Świąta Woda staje się najprężniej rozwijającym się ośrodkiem formacji duchowej w regionie. Ponadto istnieje tutaj Centrum Pielgrzymkowo-Turystyczne, które jako kompleks hotelowo-restauracyjny jest cennym zapleczem dla pielgrzymów i turystów. Ścieżka edukacyjna w lesie okalającym Sanktuarium oraz plac zabaw z boiskami dla dzieci, miejsce na ognisko, to wspaniałe atrakcje i propozycje skierowane do rodzin, do aktywnego wypoczynku na łonie natury.

Podlaskie Muzeum Kultury Ludowej

Na terenie skansenu Podlaskiego Muzeum Kultury Ludowej we wsi Osowicze zgromadzone są liczne zabytki wiejskiej architektury drewnianej, m.in. dwór ziemiański z początku XIX w., trzy wiatraki, kuźnia, młyn wodny, chałupy i dworki drobnoszlacheckie, stodoły i spichrze; w budynkach tradycyjne wyposażenie wnętrz i wystawy tematyczne. Skansen zbudowany został w latach 1983-89, odtwarza zabudowę wsi charakterystyczną dla części wschodniego Podlasia, wschodniego Mazowsza (bez Kurpi) i Pojezierza Augustowsko-Suwalskiego na przeł. XIX i XX w.

Muzeum organizuje wiele imprez plenerowych prezentujących m.in. codzienne czynności wykonywane w dawnym gospodarstwie wiejskim: trzepanie i międlenie lnu, przedzenie na wrzecionie i kołowrotku, kiszenie kapusty, młockę, mielenie ziarna na mąkę czy ubijanie masła.

Chałupa z Grzybowszczyzny w Podlaskim Muzeum Kultury Ludowej

Cerkiew pw. Św. app. Piotra i Pawła

Pięciokopułowa murowana cerkiew prawosławna w Wasilkowie pod wezwaniem świętych apostołów Piotra i Pawła została wybudowana w połowie XIX wieku i poświęcona w 1853 roku. Osobno stojącą, także murowaną, dzwonnice wybudowano w stylu cerkwi w 1857 r.

W wasilkowskiej cerkwi znajduje się od 1866 r. kopia cudownej ikony Matki Bożej ze Świętej Wody.

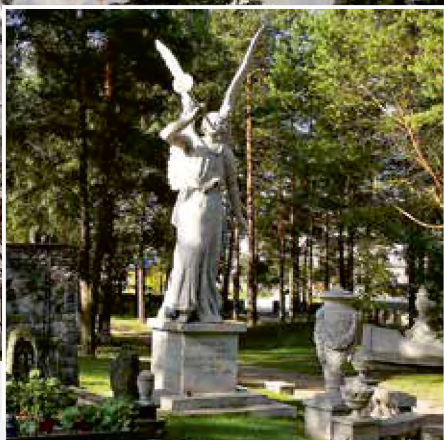
Nekropolia w Wasilkowie

Cmentarz katolicki w Wasilkowie został założony w XIX w. Wzdłuż cmentarza biegną trzy aleje, które dzielą go na cztery kwatery. Na cmentarz można wejść trzema bramami. Najstarsze nagrobki pochodzą z lat 1896-1900.

Z inicjatywy ks. Wacława Rabczyńskiego, na cmentarzu wzniesione zostały rzeźby przedstawiające anioły, ostatnie stacje Drogi Krzyżowej, bramy, balustrady, mury ozdobne z wersetami z Pisma Świętego, fragmentami pieśni i wierszami nawiązującymi do śmierci. Sześć rzeźb – scen (Chrystus w Ogrójcu, Chrystus niosący krzyż, Judasz, Pieta, Grób Chrystusa oraz Zmartwychwstanie) jest kontynuacją i zakończeniem Drogi Krzyżowej.

Park Dinozaurów – zabawa w Jurowcach

W sezonie letnim warto odwiedzić Jurajski Park Dinozaurów – to miejsce, które pozwoli nam przenieść się na chwilę w czasie, wiele milionów lat wstecz, wypocząć w rodzinnym gronie i dobrze się zabawić.

Wasilkowska nekropolia

Cmentarz żydowski

Cmentarz żydowski

Cmentarz żydowski w Wasilkowie powstał pod koniec XIX wieku. Do dziś na jego terenie zachowało się kilkanaście macew jednak pod grubą warstwą ziemi jest ich najprawdopodobniej więcej. W miejscu bramy wejściowej ustawiono metalowe gwiazdy Dawida. W czerwcu 2007 r. wykonano na cmentarzu kamienną ścieżkę oraz lapidarium upamiętniające Żydów mieszkających w Wasilkowie przed II wojną światową. Mieszkało ich tu wtedy około tysiąca. Do budowy pomnika użyto m.in. odnalezionych fragmentów macew. Cmentarz jest szczególnym, historycznym miejscem oddającym cześć ofiarom okupacji niemieckiej i przyciągającym wyznawców wszystkich religii.

1 Układ urbanistyczny Zabłudowa

2 Kościół pw. Świętych Piotra i Pawła w Zabłudowie

3 Muzeum białoruskie „Baćkauszczyzna” (Ojcowizna) w Rybołach

4 Cerkiew w Zabłudowie

5 Zabytki kultury żydowskiej

ZABŁUDÓW

Urząd Miejski w Zabłudowie
ul. Rynek 8, 16-060 ZABŁUDÓW
tel. 85 718 81 00, fax 85 718 81 00 w. 44
www.zabludow.pl

Układ urbanistyczny Zabłudowa (część miasta z XVI – XVIII wieku)

W 1553 roku Zabłudów otrzymał prawa miejskie z rąk króla Zygmunta Augusta, potwierdzone przez króla Jana Kazimierza sto lat później. Obecnie szczególną uwagę zwraca układ urbanistyczny miasta. Zaprojektowany w XVI w. rynek i przylegająca do niego prostokątna sieć ulic zachowały swój niezmieniony kształt do dnia dzisiejszego.

Część miasta Zabłudowa stanowi cenny przykład współistnienia na jednym terenie zespołu wiejskiego i rezydencjonalnego. Granica obszaru ochronnego biegnie wzdłuż granicy ulicy 3 Maja na tyłach parcel położonych w jej północnej pierzei, do rzeki Rudni, dalej biegiem tejże rzeczki do linii drogi polnej, która dochodzi do szosy do Michałowa, obiega teren ruin dawnego zaboru oraz parku podworskiego, stąd wzdłuż ul. Podrzecznej i ul. Sikorskiego do ul. Św. Rocha, dalej ul. Św. Rocha do cmentarza, który jest włączony do strefy, stąd ul. Św. Rocha do ul. 3 Maja.

Zabłudów wymieniany był w dokumencie z 1525 r. jako własność Aleksandra Chodkiewicza pod nazwą „Zabłudowie”.

kościół w Zabłudowie

Kościół pw. Świętych Piotra i Pawła

Kościół parafialny pw. Świętych Piotra i Pawła w Zabłudowie znajduje się przy rynku i został wybudowany w latach 1805-1840, w stylu klasycystycznym. W głównym ołtarzu znajduje się obraz Apostołów Piotra i Pawła, a boczne ołtarze zawierają obrazy św. Michała Archanioła i Zwiastowania Najświętszej Maryi Panny. W 1913 roku świątynia wzbogaciła się o czternastogłosowe, pneumatyczne organy i nowe stacje drogi krzyżowej. W latach 1988-2006, pod nadzorem konserwatorskim, kościół poddano gruntownym pracom konserwatorsko-rentomowym, mającym na celu przywrócenia pierwotnego wyglądu wszystkich elementów wystroju wnętrza świątyni.

Muzeum białoruskie „Bačkauszczyna” (Ojcowizna) w Rybołach

Muzeum regionalne o charakterze etnograficzno-historycznym założone w 2009 roku w Rybołach z inicjatywy ks. Grzegorza Sosny, proboszcza miejscowej parafii prawosławnej. Stała ekspozycja jest prezentowana w budynku po byłej szkole podstawowej. W muzeum eksponowane są stroje, sprzęty gospodarcze, przedmioty codziennego użytku i fotografie archiwalne.

! Ksiądz Grzegorz Sosna jest autorem wielu prac – monografii parafii prawosławnych na Białostocczyźnie.

cerkiew w Rybołach, fot. L. Talipski

Cerkiew pw. Zaśnięcia Najświętszej Marii Panny i św. Mikołaja Cudotwórcy w Zabłudowie

Obecnie istniejąca cerkiew usytuowana jest po przeciwnej do kościoła stronie rynku, wybudowana została w latach 1847-1855.

Obiekt na planie krzyża greckiego, przedłużony od zachodu o wieżę na planie kwadratu. Na zewnątrz korpus główny dwukondygnacyjny, wewnątrz jedna wysoka kondygnacja. W bryle świątyni wyodrębniona część nawowa od wschodu oraz kruchta i wieża od zachodu. Na przecięciu naw kopuła. Wieża trójkondygnacyjna w trzeciej kondygnacji otwory dzwoniczne, ujęte w górnej partii łukiem okalającym.

Ma także wieżę frontową przykrytą kopułą. Ołtarz główny poświęcony jest Zaśnięciu Najświętszej Bogurodzicy.

W Rybołach znajdują się dwie cerkwie – parafialna pw. Świętych Kosmy i Damiana i cmentarna pw. św. Jerzego oraz cerkiew pw. św. Jana Teologa w Pawłach.

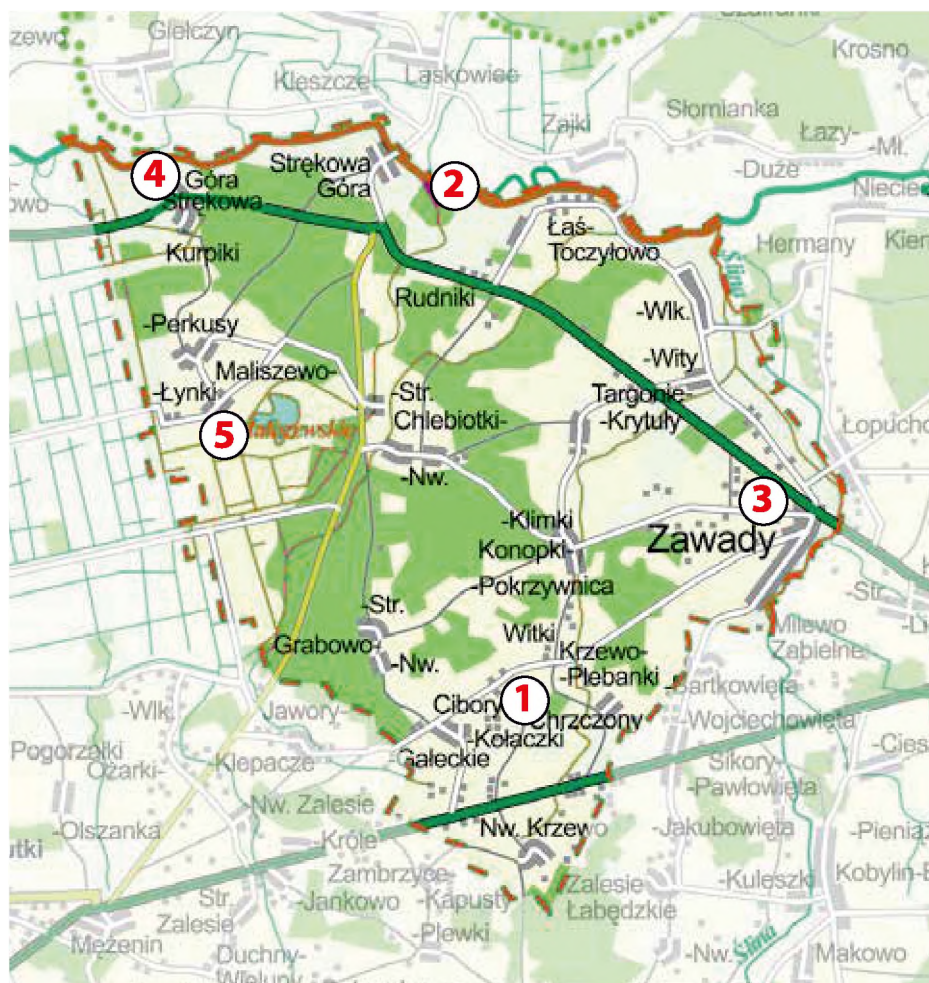
Zabytki kultury żydowskiej

Synagoga w Zabłudowie powstała w połowie XVII wieku i była wykonana z drewna. Niestety w 1941 roku została zniszczona przez hitlerowców – podpalona benzyną. Należała ona do najpiękniejszych w Polsce. Była wybudowana z drewna modrzewiowego, bez użycia gwoździ.

Do dnia dzisiejszego, jako ślad po kulturze żydowskiej, pozostał tylko cmentarz żydowski z zabytkowymi nagrobkami oraz nagrobkiem rabina.

! W XIX wieku nastąpiło gwałtowne zwiększenie ilości ludności żydowskiej w mieście, która pod koniec wieku stanowiła około 60% mieszkańców. W 1942 r. hitlerowcy wymordowali około 1400 osób pochodzenia żydowskiego – zostali wywiezieni do obozu zagłady w Treblince.

- 1 Kościół drewniany – Cibory Kołaczki**
- 2 Ośrodek Edukacji Ekologicznej – Strękowa Góra**
- 3 Kościół pw. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny – Zawady**
- 4 Góra Strękowa – Polskie Termopile**
- 5 Jezioro Maliszewskie**

Punkt Informacji Turystycznej LOT „Brama na Bagna”

Strękowa Góra 24, 16-075 Zawady
tel. 85 738 43 33
bramanabagna@op.pl
www.bramanabagna.pl

Urząd Gminy w Zawadach
ul. Plac Wolności 12, 16-075 ZAWADY
tel./fax 85 714 00 28
www.zawady.pl

ZAWADY

Kościół drewniany w Ciborach Kołaczekach

Rodziny Suchodolskich i Kulikowskich w roku 1743 ufundowały w Zawadach drewniany kościół na fundamencie z kamienia polnego. Kościół ten został rozebrany i po gruntownym remoncie przeniesiony do Cibor Kołaczek, gdzie stoi po dziś dzień. Wnętrze kościoła jest trójnawowe, bazylikowe, ze stropem deskowym. Eklektyczna polichromia stropów pochodzi z 1883 r., a stropy obrzeżone są plecionkowym fryzem ornamentalnym. Ołtarze eklektyczne, kolumnowe pochodzą z ok. 1870 r. Obok kościoła znajduje się dzwonnica, przeniesiona również z Zawad, drewniana, słupowa pochodząca z drugiej poł. XVIII w.

! Kościół z dzwonnica są zabytkami klasy zerowej, tzn. są to obiekty o najwyższej wartości artystycznej, historycznej i naukowej w skali światowej. Na ścianach kościoła są namalowane unikatowe polichromie. W świątyni znajduje się też unikatowa belka krzyżowa z XV w.

Ośrodek Edukacji Ekologicznej

Panorama Narwi

Ośrodek Edukacji Ekologicznej

W Strękowej Górze funkcjonuje od kilku lat Ośrodek Edukacji Ekologicznej. Ośrodek położony jest na skraju Biebrzańskiego Parku Narodowego, także w niewielkiej odległości od Narwiańskiego Parku Narodowego oraz Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi, w okolicy o unikalnej w skali Europy przyrodzie. Samo położenie ośrodka pozwala na prowadzenie bardzo szerokich działań w zakresie rozwoju turystyki na obszarze trzech sąsiadujących parków.

! *Ośrodek prowadzi działalność szkoleniową w dziedzinie ekologii i ochrony środowiska. Posiada pokoje noclegowe dla uczestników szkoleń. Ośrodek umożliwia kontakt z przyrodą na szlakach rowerowych i pieszych, współuczestniczy też w organizacji innych przedsięwzięć turystycznych oraz zajęć sportowych dla dzieci i młodzieży.*

Kościół pw. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny

Kościół pw. Przemienienia Pańskiego. Budynek samego kościoła jest współczesny (1938-1956). W świątyni znajduje się barokowy krucyfiks pochodzący z ok. XVII w. oraz dwa dzwony wykonane w stylu późnogotyckim, jeden z 1573 i drugi z 1598 roku. Zostały one przeniesione ze starego drewnianego kościoła, wybudowanego pierwotnie w Zawadach w 1743 roku. Drewniany Kościółek został następnie rozebrany i przeniesiony do wsi Cibory-Kołaczki, gdzie zrekonstruowany do dzisiaj cieszy tutejszych mieszkańców i turystów. Pozostałością po Kościółku jest murowane z kamienia ogrodzenie pochodzące z 1888 roku. W ogrodzeniu znajduje się trójdzielna, neogotycka brama zbudowana z cegły.

Zawady

Góra Strękowa – Polskie Termopile

W czasie walk we wrześniu 1939 roku, poświęconego mu odcinka bohatersko bronił kapitan Władysław Raginis. Dowodząc 720 żołnierzami (w tym 20 oficerów) wojsko polskie stawiało czoło 42200 (w tym 1200 oficerów) nacierających żołnierz niemieckich z VI armii pancernej pod komendą Heinza Guderiana nacierających od strony Wizny. Dziś to miejsce nazywane jest „Polskimi Termopilami”. Obrona ostatniego punktu oporu, bunkra na wzgórzu w Górze Strękowej, trwała aż do 10 września, do wyczerpania zapasów amunicji. Gdy ostatniego dnia walki, skruszone zostały ostatnie ściany bunkra, kapitan Władysław Raginis zginął wysadzając schron w powietrze.

- ! Bitwę pod Wizną porównuje się do bitwy pod Termopilami, w której 300 Spartan pod wodzą króla Leonidasa miało powstrzymać 500 tysięczną armię Persów. Ze szczytu wzgórz możemy podziwiać malowniczą dolinę Narwi, aż do połączenia z Biebrzą.

Jezioro Maliszewskie

Na terenie Rezerwatu Bagno Wizna, nieopodal wsi Maliszewo-Łynki znajduje się Jezioro Maliszewskie, pochodzące ze starszego niż ostatnie (Bałtyckie), Zlodowacenie Środkowopolskie. Jezioro zajmuje obecnie obszar ok. 85 ha i jest w znacznej części porośnięte szuwarami, które umiłowalo sobie dzikie ptactwo.

Góra Strękowa

KULTURA I TRADYCJA

Powiat Białostocki charakteryzuje się różnorodnością kulturową, etniczną i religijną.

Ślady zamieszkiwania na tych terenach różnych narodów, wyznających różne religie, można spotkać zwiedzając świątynie i cmentarze katolickie, prawosławne, unickie, muzułmańskie, ewangelickie, pozostałości kultury żydowskiej. Miasteczka takie jak Supraśl, Tykocin, Choroszcz, Zabłudów, Suraż, Gródek posiadają zabytkowe układy urbanistyczne w niezmiennym formie od czasów ich powstania.

Na terenie powiatu zlokalizowane są takie obiekty jak Muzeum Wnętrz Pałacowych w Choroszczy mieszczące się w dawnej letniej rezydencji Jana Klemensa Branickiego z XVII-wiecznym założeniem parkowym, Wielka Synagoga i Dom Talmudyczny w Tykocinie z ciekawą ekspozycją zabytków kultury żydowskiej, Muzeum Ikon w Supraślu, Podlaskie Muzeum Kultury Ludowej. Do walorów kulturowych zaliczyć należy rozmieszczone na całym terenie powiatu pałace, zabytki budownictwa sakralnego drewnianego, wiatraki, krzyże i kapliczki przydrożne, a także tradycyjne, wiejskie zagrody.

Na terenie powiatu mieszka i tworzy cieszący się światową sławą artysta – malarz Leon Tarasewicz zamieszkały w Waliłach. Odbywają się liczne wystawy zamieszkałego w Supraślu artysty-fotografika pejzażu oraz przyrody – Wiktora Wołkowa, zmarłego w 2012 roku. Poza tym żyją tu oryginalni

twórcy ludowi, rzeźbiarze, kowale, garnce, poeci. W Supraślu ma też swoją siedzibę znany na świecie teatr „Wierszalin”. Zwyczajnie i obrzędy ludowe podtrzymywane są przez liczne zespoły folklorystyczne. Przy wsparciu Powiatu Białostockiego odbywa się wiele imprez kulturalnych.

Festiwal Muzyki Organowej i Kameralnej im. Ks. Wacława Rabczyńskiego w Wasilkowie, to cykl czterech cotygodniowych niedzielnych koncertów w kościele pw. NMP Matki Miłosierdzia. Jedyne takie wydarzenie kulturalne w województwie podlaskim. Festiwal wpisując się na stałe w kalendarz imprez kulturalnych Powiatu Białostockiego przyciąga wybitnych artystów scen międzynarodowych i gromadzi liczną publiczność. Oprócz recitali organowych festiwal daje możliwość wysłuchania koncertów na unikatowych instrumentach muzycznych.

Grodzisko w Surazie

Festiwal im. Ks. Wacława Rabczyńskiego w Wasilkowie

Powiatowy Przegląd Zespołów Kolędniczych oraz teatrów wiejskich i obrzędowych.

Już od kilku lat najlepsze grupy i zespoły z terenu Powiatu Białostockiego przyjeżdżają do Czarnej Białostockiej, aby swoim śpiewem rozgłaszać radosną nowinę Świąt Bożego Narodzenia. Ponadto przegląd ma na celu prezentację tradycyjnych form kolędowania, nawiązujących do lokalnej tradycji ludowej, prezentację tradycyjnych i współczesnych form teatru ludowego nawiązujących do świąt, uroczystości, zwyczajów.

Kiermasz zdrowej żywności podczas „Uroczyska”.

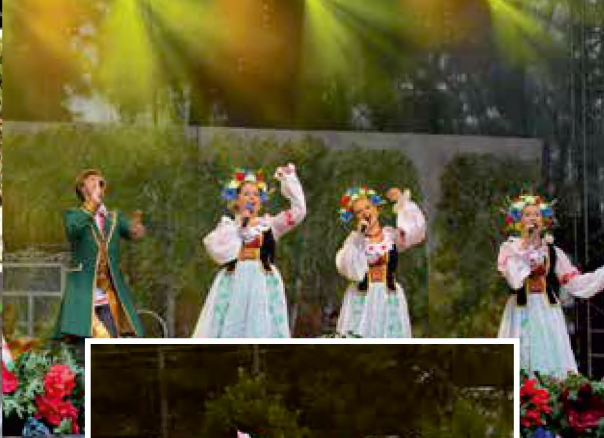
„**Spotkania Hubertowskie**” w **Puszczy Knyszyńskiej** odbywają się nad zalewem wodnym Czapielówka w Czarnej Białostockiej w pierwszy weekend września. Celem imprezy jest poznanie tradycji związanej z kulturą łowiecką i myśliwską poprzez prezentację zespołów, wystawców i pokazy związane bezpośrednio z tematyką leśno-przyrodniczą. Podczas dwóch dni Czarna Białostocka gości myśliwych i leśników z różnych regionów kraju i zza wschodniej granicy.

„**Siabrouskaja Biasieda**” w uroczysku „Boryk” w Gródku, to przyjacielskie biesiadowanie. Zabawa przy ludowej, folkowej muzyce przybliżająca kulturę białoruską, rosyjską, a także ukraińską, skierowana do wszystkich – również tych, którzy nie wiążą z nią korzeni rodzinnych. Impreza ma charakter koncertu, na którym występują lokalne zespoły regionalne oraz z Białorusi, Ukrainy i Rosji, a jednocześnie daje możliwość wymiany doświadczeń.

„**Festyn historyczny „Grodzisko”** to impreza prezentująca co roku inny okres historyczny, odbywająca się nad rzeką Narew w Surazju. Występują na nich zespoły muzyczne, taneczne, odbywają się pokazy walk i rekonstrukcje historyczne. Festyny tradycyjnie już kończy obrzęd nocy świętojańskiej nad Nariwią i pokaz sztucznych ogni.

„Kupalnoczka” w Załukach

Coroczna impreza folklorystyczna, obchodzona w czasie nocy świętojańskiej, święto ognia, wody, słońca i księżyca, urodzaju, płodności, radości i miłości. Podczas imprezy licznie występują zespoły ludowe zarówno z gminy Gródek jak i z terenu Powiatu Białostockiego, promujące m.in. kulturę białoruską.

Siabrouskaja Biasieda

Kupalnoczka, Załuki

Spotkania z naturą i sztuką „Uroczysko” w Supraślu

Impreza „Uroczysko” to wydarzenie, które na stałe już wrosło w kalendarz imprez powiatowych. Odbywa się na przełomie maja/czerwca w Supraślu. Festiwal to możliwość poznania sztuki, lokalnej tradycji i przyrody poprzez m.in. koncerty, wystawy regionalnych twórców, sesje popularno-naukowe, kiermasz zdrowej żywności.

Spotkania Hubertowskie

Powiatowy Przegląd Koled

kosaćce w NPN

fol. K. Pierwienis-Laskowska

Narwiański Park Narodowy

Powołany w 1996 roku w celu ochrony wyjątkowego i jedyne w kraju systemu rzeki wielokorytowej, położony jest na obszarze pięciu gmin Powiatu Białostockiego – Choroszcz, Tykocin, Turośń Kościelna, Suraz, Łapy – i dwóch gmin powiatu wysokomazowieckiego – Kobylin Borzymy i Sokoły. Obejmuje obszar 6 810 ha doliny Narwi między Surazem a Rzędzianami, a jego otulina zabezpieczająca przed szkodliwym oddziaływaniem czynników zewnętrznych stanowi obszar 15 408 ha. Narew jest największą rzeką północno-wschodniej Polski o całkowitej długości 484 km. Jej źródła znajdują się w białoruskiej części

Puszczy Białowieskiej. Odcinek objęty najwyższą formą ochrony ma 45 kilometrów. Jego najważniejszym walorem przyrodniczym jest unikatowy charakter rzeki zwany anastomozującym. Jest to gęsta sieć różnej szerokości i długości koryt rzecznych, które łącząc się i rozdzielając tworzą skomplikowa-

ny labirynt. Sieć koryt Narwi oraz rozlewiska, baseny i bagna utworzone w dolinie rzeki stanowią unikalny obszar nazywany „Polską Amazonią”. Dodatkowym walorem parku jest niezwykle bogaty świat roślin z przeważającą ilością roślinności wodnej i szuwarowej, wśród których występują 3 gatunki zagrożone i ujęte w Polskiej Czerwonej Księdze Roślin – czarcikęsik Kluka (*Succisella inflexa*), fiołek torfowy (*Viola epipsila*) i turzycza strunowa (*Carex chordorrhiza*). Narwiański Park Narodowy jest ostoją ptactwa wodno-błotnego. Wśród występujących tu ponad dwustu gatunków ptaków, aż 154 to gatunki lęgowe. Tereny parku zamieszkuje około 40 gatunków ssaków, 13 gatunków płazów, 3 gatunki gadów i 22 gatunki ryb.

Kurowo 10, 18–204 Kobylin Borzymy
tel. 85 718 14 17, www.npn.pl

Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej

W 1988 r. utworzony został Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej im. Profesora Witolda Stawieńskiego. Obejmuje on obszar lasów i dolin rzecznych o powierzchni 74447 ha, a jego otulina ma powierzchnię 52255 ha. Park jest drugim co do wielkości parkiem krajobrazowym w Polsce. Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej to park typowo leśny. Lasy i zadrzewienia zajmują 61127 ha, co stanowi ponad 80% powierzchni Parku. Puszcza Knyszyńska odznacza się bogatą rzeźbą terenu. Różnice wysokości na terenie Parku wynoszą 91 m – od 118 m n.p.m. w dolinie rzeki Czarnej do 209 m n.p.m. na północ od Królowego Mostu na Górze św. Anny. Jednym z walorów przyrodniczych Parku są źródła, rzadko spotykane w nizinnym krajobrazie Polski. Występuje tu ich około 430. Główną i najdłuższą rzeką Parku jest Supraśl – ponad 100 km – będąca prawym dopływem rzeki Narew. Większość rzek zachowała naturalny meandrujący bieg. Flora Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej liczy 843 gatunki roślin. Największymi i niezwykle atrakcyjnymi mieszkańcami Puszczy Knyszyńskiej są żubry – ich stado liczy obecnie około 120 sztuk – oraz jelenie, charakteryzujące się niezwykle pięknym porożem. Występują tu również wilki, lisy

i jenoty. Puszcę Knyszyńską zamieszkuje aż dziewięć gatunków nietoperzy: mopek, mroczek późny, nocek łydkowłosy, nocek rudy, borowiec wielki, karlik większy, karlik malutki, gacek brunatny, mroczek posrebrzany.

Na terenie Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej występuje ponad 160 gatunków ptaków. Najcenniejszymi gatunkami są zagrożone wyginięciem w skali globalnej: bielik, kania ruda oraz derkacz. Spośród ptaków zagrożonych wyginięciem w skali europejskiej, w Puszczy Knyszyńskiej swoje miejsca lęgowe ma 36 gatunków.

**ul. Konarskiego 14, 16-030 Supraśl
tel. 85 718 37 85, www.pkpk.pl**

siedziba Parku

Leśny Kompleks Promocyjny „Puszcza Knyszyńska”

Utworzony w 2011 roku kompleks leśny obejmuje wszystkie rodzaje środowisk puszczańskich oraz miasto Białystok wraz z otaczającymi go ze wszystkich stron mniejszymi kompleksami leśnymi. Są to grunty Lasów Państwowych o powierzchni 47.486 hektarów. Celem działania LKP jest promocja trwale zrównoważonej gospodarki leśnej, ochrona zasobów przyrody w lasach oraz edukacja leśna społeczeństwa. Leśny Kompleks Promocyjny „Puszcza Knyszyńska” – to najbardziej charakterystyczna część Puszczy pod względem przyrodniczym. Obejmuje zarówno lasy iglaste z najcenniejszym **ekotypem sosny „supraskiej”**, bardzo cenne przyrodniczo lasy liściaste, jak również bagna, trzęsawiska i lasy podmokłe. Leśny Kompleks Promocyjny „Puszcza Knyszyńska” to również ogromny potencjał edukacyjno-turystyczny. Sprzymierzeńcem edukacji przyrodniczo-leśnej jest bogata infrastruktura nadleśnictwa **Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Białymstoku** tj. Dojlidy, Supraśl, Czarna Białostocka.

Przepięknie położone wśród lasów **Nadleśnictwo Dojlidy** leży na południowo-zachodnim skraju Puszczy Knyszyńskiej. Tereny nadleśnictwa niczym „zielone płuca” Białegostoku, stanowią dla jego mieszkańców miejsce wypoczynku, a dla uczniów swoistą „zieloną klasę”. Znajduje się tu wiele cennych elementów środowiska przyrodniczego, w tym 3 rezerwaty przyrody. Z myślą o działaniach edukacyjnych na terenie nadleśnictwa utworzono aż **cztery ścieżki edukacyjne**, zaś przy szkółce leśnej **Orzechówka” w Ponikłej** wybudowano **zbiór Edukacji Leśnej**, wyposażoną w sprzęt audiowizualny,

przeznaczony do prowadzenia spotkań o tematyce przyrodniczo-leśnej, ze stałą ekspozycją owadzych szkodników oraz tablic przedstawiających prawnie chronione gatunki roślin i zwierząt. Wędrując ścieżką **„Śzlakiem drzew leśnych”** poznamy właściwości terapeutyczne aż 16 gatunków drzew i krzewów leśnych. Dowiemy się jak korzystać z energii dębu, kiedy tulić pnie sosen i przy którym drzewie najlepiej odpoczywać. Spacer tą ścieżką to prawdziwe zajęcia praktyczne z sylwoterapii. Z kolei celem ścieżki edukacyjnej **„Las Antoniukowski”** po **Rezerwacie Przyrody Antoniuk** jest pokazanie wysokich walorów przyrodniczych tego terenu oraz zapoznanie z ważnymi zagadnieniami dotyczącymi gospodarki leśnej i ochrony przyrody.

Leżące w samym środku Puszczy Knyszyńskiej **Nadleśnictwo Supraśl** obejmuje to, co w niej najcenniejsze. Tworzy je zwarty kompleks leśny o powierzchni ponad 17 tys. hektarów, poprzecinany tylko wstęgami łąk ciągnących się wzdłuż dolin puszczańskich rzek: Supraśli, Sokołdy, Słoi, Pilnicy, Starzynki. Znajdujące się wewnątrz tego kompleksu enklawy obejmujące nieliczne wsie i przysiółki z ich starą zabudową, kościółkami, cerkiewkami, kapliczkami dodają temu miejscu wiele kolorytu. Taką dużą enklawą jest też Supraśl. Wiele się tutaj zachowało z przyrodniczego bogactwa dawnej Puszczy. Duża odległość od większych skupisk ludzkich, wielka ilość bagien i mokradeł czyniących ten teren trudno dostępnym, skutecznie hamowały przez wieki ekspansję człowieka. Teraz chroni je prawo: żadne nadleśnictwo Puszczy Knyszyńskiej nie ma tylu **pomników przyrody i rezerwatów**, które u nas zajmują aż 10% powierzchni nadleśnictwa. Wielka liczba gatunków roślin i zwierząt, w tym wielu chronionych, znajdujących tu miejsce do życia, świadczy o dużym stopniu naturalności środowiska. Znajduje to odzwierciedlenie również w wyglądzie drzew. W przeważających tu sosnowych borach niepodzielnie króluje wspaniała, smukła i strzelista, a zarazem potężna, znana nie tylko w Polsce **ślesna supraska**. To z nią najczęściej kojarzone jest Nadleśnictwo Supraśl. Miejscem w Nadleśnictwie Supraśl wzbudzają

cym największe zainteresowanie turystów jest **Kopna Góra**. Tu zbiega się wiele szlaków turystycznych, tutaj też znajduje się **centrum edukacji historyczno-przyrodniczej**. Jego najważniejszym elementem jest **Arboretum**. Jest ono rodzajem parku leśnego, ogrodu w środku lasu. Utworzone w 1988 roku, rozciągające się na powierzchni 26 hektarów oferuje zwiedzającym możliwość jednoczesnego kontaktu z rodzimą przyrodą oraz obejrzenia drzew i krzewów obcego pochodzenia. Wiele spośród rosnących tu ok. 500 gatunków i odmian zwiedzający znają ze swoich ogrodów jako rośliny ozdobne. Arboretum jest miejscem, gdzie można połączyć wypoczynek z poszerzeniem swej wiedzy przyrodniczej. Kopna Góra jest ciekawym miejscem także ze względu na swą historię. U jej podnóża, nad rzeką Sokółdą, w czasie Powstania Listopadowego miała miejsce bitwa oddziału **pułkownika Zaliwskiego** z Rosjanami. Przez kilka lat trwały poszukiwania mogiły żołnierzy poległych tu w dniu 7 lipca 1831 roku. Udało się: pod Kopną Górą w 2013 r., staraniem Collegium Suprasliense, Gminy Supraśl oraz Lasów państwowych powstał **cmentarz wojenny**. W 46 kwaterach spoczywają powstańcy listopadowi, którzy zginęli w bitwie z Rosjanami rozegranej w dniu 7 lipca 1831 r. na łąkach przy rzece Sokółdzie. Niezwykłą historię sprzed ponad 180 lat można poznać odwiedzając znajdujące się w Kopnej Górze **Małe Muzeum Historii Puszczy Knyszyńskiej**.

Nadleśnictwo Czarna Białostocka położone na terenie powiatu białostockiego i sokólskiego, swym zasięgiem obejmuje dziesięć gmin. Zarządza w imieniu Skarbu Państwa lasami o powierzchni ponad 25,5 tys. ha i gruntami nieleśnymi (około 600 ha). Lasy Nadleśnictwa, z dominacją sosny i dębu, to jedno z bardziej zróżnicowanych biologicznie i najbardziej zasobnych lasów w Polsce.

Wśród form ochrony przyrody należy wymienić: 4 rezerваты przyrody – fragmenty Puszczy Knyszyńskiej z naturalnymi zbiorowiskami leśnymi, torfowiskami, źródłami – osobliwościami na skalę kraju o łącznej powierzchni 947,34 ha, Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej, Obszary Chronionego Krajobrazu, Obszary Natura 2000, liczne zabytki

architektury i budownictwa, stanowiska archeologiczne objęte ochroną konserwatorską i pomniki przyrody (86). Przez obszar nadleśnictwa prowadzi wiele oznaczonych szlaków turystycznych.

Leśnicy z Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Białymstoku oraz Nadleśnictwa Czarna Białostocka, Supraśl, Żednia i Waliły przygotowali Szlak Powstania Styczniowego Puszczy Knyszyńskiej. Prowadzi on przez miejsca związane z dramatycznymi wydarzeniami, nie omijając jednak też tych, związanych z innymi epokami. Rozpoczynając wędrówkę, można poznać historię puszczańskiej kolejki wąskotorowej przy Nadleśnictwie Czarna Białostocka. Na trasie znajdują się pola bitew, powstańcze mogiły, pomniki oraz cmentarz wojenny żołnierzy poległych w 1831 roku pod Sokółdą, ekspozycja historii Puszczy Knyszyńskiej, Leśna Galeria Rzeźby poświęcona Powstańcom 1863 roku.

Przy Nadleśnictwie funkcjonuje Wyluszcarnia Nasion – jedna z dwóch na terenie Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Białymstoku i jedna z najnowocześniejszych w Europie. Nadleśnictwo prowadzi też szeroką działalność edukacyjną. W Ośrodku Edukacji Leśnej „Stara Wyluszcarnia” im. Leśników Puszczy Knyszyńskiej można dowiedzieć się wszystkiego o lasach i poznać lokalną historię, poczuć atmosferę, jaka niegdyś panowała wśród leśników, zwiedzając zrekonstruowaną kancelarię leśniczego, a na piętrze obejrzeć wystawę czasową. W Starej Wyluszcarni z 1934 r. można porównać współczesne metody łuszczenia nasion z historycznymi. Maszyny, urządzenia oraz archiwalne zdjęcia pomagają poznać proces technologiczny łuszczenia sprzed II wojny światowej.

www.bialystok.lasy.gov.pl

Wyluszcarnia nasion

Na terenie powiatu białostockiego znajduje się 17 rezerwatów przyrody:

Rezerwat „Gorbacz” (gmina Michałowo) położony na terenie Nadleśnictwa Żednia, obejmuje oligotroficzne jezioro Gorbacz z interesującą roślinnością wodną i przylegającymi do niego torfowiskami niskimi oraz rozległym torfowiskiem wysokim z szeregiem rzadkich gatunków roślin. Ze względu na duże pokłady jodu, boru, manganu, związków bitumicznych posiadają one duże właściwości lecznicze.

Rezerwat „Budzisk” (gmina Czarna Białostocka) najstarszy rezerwat Puszczy Knyszyńskiej zajmuje powierzchnię 328,51 ha, jedyny ze strefą ochrony ścisłej, bez jakiegokolwiek bezpośredniej ingerencji człowieka (17,28 ha). Obejmuje ochroną grądy, torfowiska, źródła oraz łąki turzycowe. Rośnie tam czosnek niedźwiedzi, którego specyficzny zapach rozchodzi się daleko po okolicy. W rezerwacie początek swój ma rzeka Migówka, przepływająca przez cały rezerwat i wpływająca do Sokołdy. O wyjątkowości tego miejsca decyduje także obfitość rzadkich okazów fauny. Spotkać tu można rysia, usłyszeć puszczyka, włośchatkę, derkacza, dzięcioła trójpalczastego oraz wiele innych unikalnych zwierząt.

Rezerwat „Karczmisko” (gmina Czarna Białostocka) zajmuje powierzchnię 16,57 ha. Są to iglaste bory sosnowo-świerkowe z dorodnym starodrzewem, roślinnością podlegającą ochronie ścisłej. Do najciekawszych należą: tajeża jednostronna, arnika górską, lilia złotogłów.

Rezerwat „Kulikówka” (Gmina Dobrzyniewo Duże) zajmuje powierzchnię 10,88 ha. Jest to rezerwat florystyczny położony na terenie Nadleśnictwa Dojlidy. Celem ochrony jest zachowanie fragmentu doliny strumienia Kulikówka w Puszczy Knyszyńskiej z bogatym stanowiskiem rzadkiej paproci – pió-

ropusznika strusiego, rosnącej w warunkach naturalnego lasu łęgowego.

Rezerwat „Krzemianka” (gmina Czarna Białostocka i Dobrzyniewo Duże) rezerwat leśno-archeologiczny o pow. 230,9 ha. Występuje tu bardzo bogata szata roślinna o wysokim stopniu naturalności oraz liczne źródła zasilające strumień Krzemiankę. Źródła to naturalne wypływy wody podziemnej, świadczące o wyjątkowej zdolności terenów leśnych Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej do gromadzenia wód podziemnych. Tworzą one malownicze zespoły dużych nisz źródłiskowych z bogatą szatą roślinną. Archeologiczną osobliwością rezerwatu są odkryte w 1991 r. prahistoryczne kopalnie krzemienia sprzed 3000 lat. Przez najciekawsze fragmenty rezerwatu nad zabagnioną doliną Krzemianki prowadzi 4 km ścieżka przyrodnicza – drewniana kładka.

Rezerwat „Krzemieńskie Góry” (gmina Supraśl) zajmuje powierzchnię 79,21 ha, położony na terenie Nadleśnictwa Supraśl. Celem ochrony jest zachowanie w naturalnym stanie typowych dla Puszczy Knyszyńskiej zbiorowisk leśnych występujących na wale kemowym, tworzących szereg ekologiczny od boru sosnowego, przez bory mieszane i lasy mieszane do lasu świeżego.

Rezerwat „Surażkowo” (gmina Supraśl) zajmuje powierzchnię 137,15 ha. Jest to rezerwat leśno-torfowiskowy położony na terenie Nadleśnictwa Supraśl. Celem ochrony jest zachowanie rozległego kompleksu torfowiskowego na obrzeżu zatorfionej doliny rzeki Sokołdy w Puszczy Knyszyńskiej z naturalnym sosnowo-brzozowym lasem bagiennym, rzadko spotykanym zbiorowiskiem na terenie północno-wschodniej Polski.

Rezerwat „Bahno w Borkach” (gmina Supraśl) zajmuje powierzchnię 293,65 ha i zlokalizowany jest na terenie powiatu białostockiego i sokólskiego. Głównym celem rezerwatu jest zachowanie cennych, dobrze wykształconych zbiorowisk torfowiskowych o charakterze borealnym, odznaczających się bogactwem flory roślin naczyniowych mszaków oraz występowaniem dużej liczby gatunków chronionych.

Źródło: Nadleśnictwo Knyszyn

Krzemianka, fot. Nadleśnictwo Knyszyn

Rezerwat „Las Cieliczański” (gmina Gródek i Supraśl) zajmuje powierzchnię 370,58 ha. Jest to rezerwat leśny położony na terenie Nadleśnictwa Żednia i Dojlidy. Celem ochrony jest zachowanie w naturalnym stanie fragmentu Puszczy Knyszyńskiej o dużym urozmaiceniu rzeźby terenu, warunków hydrogeologicznych, z licznymi strumieniami i źródłiskami. Występują tu różne zbiorowiska leśne o charakterze borealnym, rozwijające się na glebach organicznych.

Rezerwat „Chomontowszczyzna” (gmina Gródek) zajmuje powierzchnię 234,42 ha. Jest to rezerwat leśny. Celem ochrony jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych fragmentu Puszczy Knyszyńskiej odznaczającego się wysokim stopniem naturalności, stanowiącym ostoję wolnożyjącego stada żubrów.

Rezerwat Krasne (gmina Supraśl) zajmuje powierzchnię 85,22 ha. Jest to rezerwat leśny położony na terenie Nadleśnictwa Supraśl. Celem ochrony jest zachowanie w naturalnym stanie fragmentu Puszczy Knyszyńskiej obejmującego bór mieszany z dorodnym drzewostanem sosnowym z domieszką świerka.

Rezerwat Szelańcówka (gmina Tykocin) zajmuje powierzchnię 62,04 ha. Jest to rezerwat leśny położony na terenie Nadleśnictwa Knyszyn. Celem ochrony jest zachowanie w naturalnym stanie borów sosnowych występujących na rozległym polu wydмовym w widłach rzek Biebrzy i Narwi.

Rezerwat Taboły (gmina Czarna Białostocka) zajmuje powierzchnię 302,44 ha. Ochroną objęte są bory świerkowe torfowcowe oraz lasy brzoźowo-sosnowe z licznymi gatunkami roślin chronionych. To jedno z największych mokradeł Puszczy Knyszyńskiej, pośród których znajduje się Góra Powstańców – przystanek na Ścieżce Szlakiem Powstania Styczniowego.

Rezerwat Jałówka (gmina Supraśl) zajmuje powierzchnię 277,11 ha. Jest to rezerwat leśny położony na terenie Nadleśnictwa Supraśl. Celem ochrony jest zachowanie w Puszczy Knyszyńskiej dorodnego drzewostanu sosnowo-świerkowego o charakterze boru mieszanego oraz zatorfionej doliny rzeki Jałówka z licznymi źródłiskami i lasami łęgowymi.

Rezerwat Jesionowe Góry (gmina Czarna Białostocka) zajmuje powierzchnię 374,55 ha. Obejmuje ochroną m.in. wyjątkowy ze względu na swoją rzadkość grąd szczyrowy z okazałymi jesionami, klonami, dębami na pagórkach oraz 15 gatunków roślin chronionych. Posiada osobliwość na skalę kraju - relikwit polodowcowy chamedafne północną (roślina tundrowa).

Rezerwat Rabinówka (gmina Michałowo i Gródek) zajmuje powierzchnię 652,45 ha. Celem ochrony jest zachowanie ze względów przyrodniczych, naukowych i dydaktycznych ostoi rzadkich i chronionych gatunków awifauny lęgowej, a w szczególności populacji cietrzewia na terenie Niecki Gródecko-Michałowskiej.

Jezioro Wiejki (gmina Gródek) zajmuje powierzchnię 22,50 ha. Celem ochrony jest zachowanie ze względów przyrodniczych, naukowych i dydaktycznych naturalnego jeziora mezotroficznego oraz występujących na tym terenie rzadkich i chronionych gatunków roślin i zwierząt.

Szlaki piesze (wybrane)

IM. ZYGMUNTA GLOGERA – znaki zielone, dł. 46 km. Szlak prowadzi przez miejsca związane z życiem i działalnością Zygmunta Glogera wybitnego etnografa – pierwszego prezesa Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego, pochodzącego z Jeżewa Starego. Szlak prowadzi przez malownicze nadnarwiańskie tereny. Na trasie zabytkowa Choroszcz i Tykocin oraz zabytki Choroszczy i Tykocina.

Przebieg szlaku: Białystok – Starosielce – Krupniki – Sienkiewicze Choroszcz – Ruszczany – Rogówek – Rogowo – Pańki – Rzędziany – Leśniki – Saniki – Tykocin – Las Łopuchowski – Jeżewo Nowe – Jeżewo Stare.

ARCHEOLICZNY – znaki niebieskie, dł. 75 km. Szlak przebiega przez otulinę Narwiańskiego Parku Narodowego. Jego nazwa nawiązuje do obiektów archeologicznych jakie spotykamy po drodze (kurhany i grodziska). Niewątpliwą atrakcją jest prywatne muzeum archeologiczne Pana Litwińczuka w Surażu z ciekawymi zbiorami z okolic tego miasta.

Przebieg szlaku: Fasy – Dzikie – Żółtki – Choroszcz – Kościuki – Niewodnica Kościelna – Tołcze – Dobrowoda – Bojary – Suraż – Zawyki – Doktorce – Strabla – Rajsk.

NADNARWIAŃSKI – znaki żółte, dł. ok. 30 km. Szlak na znacznym odcinku biegnie wzdłuż malowniczej doliny narwiańskiej. Piękno jej dodatkowo można podziwiać z kilku wież widokowych. Warto nieco zjechać z trasy w Kruszewie, aby udać się na punkt widokowy znajdujący się na zerwanym moście, z którego rozpościera się przepiękny widok na wielokorytową Narew.

Przebieg szlaku: Białystok – Niewodnica – Trypucie – Zawady – Topilec – Izbiszcz – Kruszewo – Pańki.

KRÓLOWEJ BONY – znaki niebieskie, dł. ok. 75 km. Szlak łączący historię Podlasia z jego przyrodą. Na trasie dwa miejsca powiązane ściśle z ostatnimi przedstawicielami dynastii Jagiellonów: Knyszyn (ulubione miasto króla Zygmunta Augusta, gdzie zmarł) i Tykocin (w zamku przez rok spoczywało po śmierci jego ciało, nim w kondukcje żałobnym udało się do Krakowa). Znajdująca się w okolicach Knyszyna Puszcza była ulubionym kró-

lewskim terenem łowieckim. Godnym polecenia jest Arboretum, gdzie kończy swój bieg nasza wędrówka.

Przebieg szlaku: Tykocin – Góra – Krypno – Knyszyn – Kopisk – Czarna Wieś Kościelna – Czarna Białostocka – Woronicze – Kopna Góra.

ŚCIEŻKA PRZYRODNICZA „MEANDRAMI NARWI” – dł. 4,5 km. Ścieżka prowadzi poprzez łąki i mokradła doliny Narwi. Przy ścieżce umieszczone są tablice informacyjne, z których można dowiedzieć się o przyrodzie, ludziach i historii tego regionu. Podczas wędrówki można zaobserwować wiele gatunków unikalnych ptaków, dzikie zwierzęta i podziwiać wspaniałe widoki.

W okresie zimowo – wiosennym przejście całej ścieżki może być utrudnione ze względu na liczne rozlewiska.

Najciekawsze punkty na ścieżce:

- jaz – budowla hydrotechniczna wzniesiona podczas melioracji rzeki w latach 1950 - 1970;
- ruiny schronu bojowego w Górze Strękowej (tzw. Polskie Termopile), gdzie 720 polskich żołnierzy walczyło z przeszło 42 tysięczną armią niemiecką. Bunkier został zniszczony 10 września 1939 roku. Kapitan Raginis wysadził się w nim w powietrze, gdyż wolał zginąć niż dostać się do niewoli. Wzniesienie na którym usytuowany jest schron jest doskonałym miejscem widokowym, skąd można podziwiać rozległą panoramę doliny Narwi. U podnóża wzniesienia znajduje się mała infrastruktura turystyczna (wiaty, miejsce na ognisko), gdzie można odpocząć w wędrówce i obserwować historię geologiczną tego miejsca (wzgórza polodowcowe).

Przebieg szlaku: Strękowa Góra (Ośrodek Edukacji Ekologicznej w Strękowej Górze) – Góra Strękowa i powrót.

IM. WŁODZIMIERZA PUCHALSKIEGO – znaki czerwone, dł. ok. 53 km. Szlak prowadzi doliną środkowej Narwi. Poświęcony jest pamięci wybitnego przyrodnika i fotografa miejscowej przyrody, który miał swój mały domek w Morusach.

Przebieg szlaku: Łapy Osse – Płonka Kościelna – Łupianka Stara – Bokiny – Jeńki – Waniewo – Kurowo – Pajewo – Broniszewo – Stelmachowo – Tykocin – Morusy – Góra.

SZLAK PARTYZANCKI – został wyznaczony na terenie gminy Łapy na podstawie historycznych informacji pozyskanych od mieszkańców w oparciu o ich wspomnienia i wiedzę przekazywaną z pokolenia na pokolenie.

Przebieg szlaku: Płonka Kościelna – Płonka-Strumianka – Osiedle kolejowe Osse – Las Osse – Łapy-Dębowina – Łapy-Szołajdy – Wity – Łapy.

KOLEJARZY – znaki zielone, dł. ok. 25 km. Szlak rozpoczyna się w dzielnicy Łap – Osse, znanemu z osiedla charakterystycznych domków zbudowanych przez PKP swoim pracownikom w latach 20/30 XX w. Szlak prowadzi przez historyczne tereny zamieszkałe przez drobną szlachtę mazowiecką. Miejscem interesującym szczególnie dla ornitologów są Stawy Pietkowskie (wejście po wcześniejszym zgłoszeniu u obecnego dzierżawcy).

Przebieg szlaku: Łapy Osse – Grochy Stare – Pietkowo – Suraz.

NAPOLEOŃSKI – znaki niebieskie. Nazwa szlaku wywodzi się od Traktu Napoleońskiego biegnącego równolegle do obecnej drogi Białystok – Bobrowniki, w rzeczywistości jednak szlak „wykorzystuje” go przez 5 km. Podczas marszu przemierzamy się przez bujne lasy Puszczy Knyszyńskiej. Atrakcją geomorfologiczną jest Góra św. Jana, stanowiąca kulminację Ozu Świętojańskiego. Koniec szlaku znajduje się w Krynkach, dziś liczących około 3 tys. mieszkańców, czyli 8 tysięcy mniej niż w 1914 roku.

Przebieg szlaku: Żednia – Zajma – Kuberka – Królowy Most – Góra Świętego Jana – Jakubin – Nowosiółki – Turowo – Borsukowizna – Nowa Świdziałówka – Krynk.

TATARSKI MAŁY – znaki niebieskie, dł.

ok. 19 km. Szlak prowadzi przez ciekawe krajobrazowe i kulturowo miejsca. Na trasie warto zobaczyć się przede wszystkim meczet i mizar, czyli cmentarz muzułmański. Na miejscu można też skosztować kuchni tatarskiej.

Przebieg szlaku: Gródek – Waliły Stacja – Słuczanka – Józefowo – Kruszyniany.

SKRAJEM PUSZCZY KNYSZYŃSKIEJ – znaki żółte, dł. ok. 56 km. Szlak biegnie południowym skrajem puszczy. Podczas marszu otaczają nas dorodne drzewostany puszczańskie, co pewien czas mijamy drewniane małe wioseczki. Największą miejscowością na trasie jest historyczny Gródek, siedziba znanego w Rzeczypospolitej rodu Chodkiewiczów. Podczas wędrówki warto na chwilę zatrzymać się np. w Mostowlanach, aby wzrok nacieszyć malowniczą doliną granicznej Świsłoczy.

Przebieg szlaku: Wierobie – Zubki – Świsłoczany – Mostowlany – Zubry – Bielewicze – Straszewo – Gródek – Dzierniakowo – Sokole – Kozi Przeskok – Jeśniczówka Słomianka – Zacisze – Zajezerce – Kamionka – Henrykowo – Sobolewa.

SUPRAŚKI – dł. 17 km, znaki żółte. Szlak bardzo atrakcyjny niemal o każdej porze roku, wiedzie przez piękne tereny leśne. Zimą panują tu idealne warunki do uprawiania narciarstwa biegowego.

Przebieg szlaku: Supraśl – Podsupraśl – Rezerwat Jałówka – Ożynnik – Złota Wieś – Czarny Blok.

PRAWOSŁAWNYCH ŚWIĄTYŃ – dł. 39 km, znaki żółte. Na trasie można obejrzeć drewniane cerkwie i inne obiekty związane z Prawosławiem, tj. prawosławny klasztor „Żeński Monaster Narodzenia Przenajświętszej Bogurodzicy” w Zwierkach oraz cerkiew, w której mają spocząć relikwie świętego Gabriela Zabłudowskiego.

Przebieg szlaku: Białystok – Zwierki – Zabłudów – Ryboły – most na rzece Narew – (dalszy przebieg na terenie pow. bielskiego).

ŚW. WODY – dł. ok. 27 km, znaki niebieskie. Na szlaku znajduje się najpiękniejszy na Podlasiu cmentarz w Wasilkowie z charakterystycznymi rzeźbami (niektóre z nich są podświetlane nocą), fontannami. Opodal

Stara Poczta,
Supraśl

znajduje się miejsce kultu zwane Świętą Wodą z charakterystyczną Górą Krzyży. Szlak kończy bieg w zabytkowym Supraślu.

Przebieg szlaku: Białystok – Nowodwórce – Wasilków – Święta Woda – Dąbrówki – Studzianki – Supraśl.

IM. WITOLDA SŁAWIŃSKIEGO – dł. 23 km, znaki zielone. Otrzymał nazwę prof. Witolda Sławińskiego biologa, krajoznawcy, propagatora Puszczy Knyszyńskiej i Podlasia. Szlak prowadzący zachodnią część Puszczy, szczególnie atrakcyjny dla miłośników etnografii. Na trasie liczne kapliczki i krzyże oraz pracownice rękodzielnicze ze Szlaku Rękodzieła Ludowego Podlasia.

Przebieg szlaku: Czarna Białostocka – Czarna Wiew Kościelna – Klimki – Wólka Ratowiecka – Kolonia Ratowiecka – Czarny Blok – Katarynka – Jurówce.

Szlaki rowerowe

OBWODNICA ROWEROWA NPN – dł. 90 km, znaki niebieskie. Szlak prowadzi głównie mniej ruchliwymi drogami asfaltowymi wokół otuliny Narwiańskiego Parku Narodowego. Prócz atrakcyjnych krajobrazowo nadnarwiańskich terenów znajdują się zabytkowe miejscowości: Choroszcz, Tykocin, Kurowa, Waniewa, Suraz i innych.

Przebieg szlaku: Choroszcz – Zawady – Baciuty – Dobrowoda – Turość Dolna – Borowskie Michały – Suraz – Łapy – Płonka Kościelna – Łupianka Stara – Jeńki – Waniewo – Kurowo – Jeżewo Stare – Tykocin – Choroszcz.

PODMIEJSKICH REZYDENCJI – dł. 46 km, znaki żółte. Szlak okalający Białystok od południa i wschodu. Łączy dolinę Narwi i kompleksy leśne Puszczy Knyszyńskiej. Trasa biegnie terenami o krajobrazach charakterystycznych dla okolic Białegostoku kończąc

cerkiew suprańska

swój bieg w zabytkowym Supraślu.

Przebieg szlaku: Turość Dolna – Turość Kościelna – Juchnowiec Kościelny – Zabłudów – Bobrowa Dolina – Supraśl.

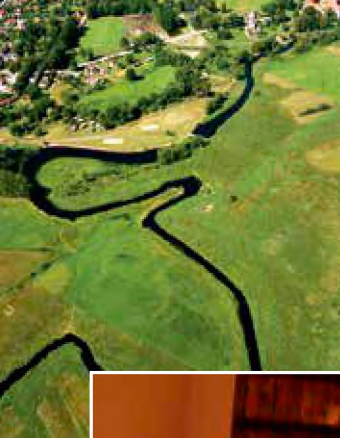
PIELGRZYMI – dł. 30 km, znaki żółte. Szlak przemierzany przez pątników podążających z pielgrzymkami do sanktuarium maryjnego w Krypnie. Na trasie malownicze widoki na dolinę Supraśli.

Przebieg szlaku: Fasty – Nowe Aleksandrowo – Dobryńewo Duże – Gnita Pogorzałki – Ruda – Krypno Kościelne – Knyszyn.

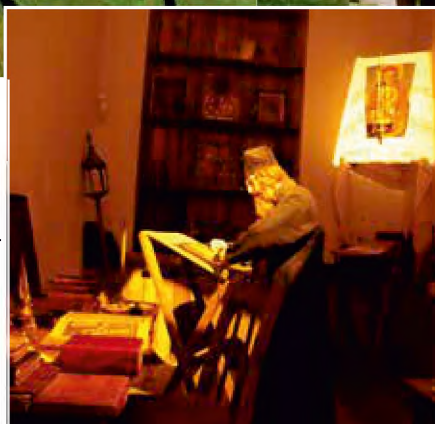
DOLINY ŚLINY – dł. 38 km, znaki żółte. Trasa prowadzi wzdłuż górnego odcinka rzeki Śliny – stanowiącej do 1569 r. granicę pomiędzy Koroną Polską a Wielkim Księstwem Litewskim. Szlak łączy Biebrzański z Narwiańskim Parkiem Narodowym.

Przebieg szlaku: Strękowa Góra – Rudniki – Łaś Toczyłowo – Targonie Wity – Zawady – Zalesie Łabędzkie – Kobylin-Borzyny – Kurowo.

PODLASKI SZLAK BOCIANI – dł. 206 km, znaki czerwone. Jest to szlak łączący Białowięż z północną Suwalszczyzną. Po drodze prowadzi przez 4 parki narodowe: Biebrzański, Narwiański, Białowiecki i Wigierski. Jak

Muzeum Ikon, Supraśl, fot. E. Zalewska

sama nazwa wskazuje, szlak ten biegnie obok siedlisk bociana białego, nierozdzielnie wpisanego w krajobraz Podlasia (na Podlasiu żyje najwięcej tych ptaków na świecie). Na trasie szczególnie godne polecenia z racji na dużą ilość gniazdujących ptaków jest Pentowo k. Tykocina – noszące miano „Europejskiej Wioski Bocianie” (około 30 gniazd na terenie dworu), niewiele Pentowu ustępują Zawyki k. Suraja.

Przebieg szlaku: Doktorce – Zawyki – Suraj – Turośń Dolna – Dobrowoda – Baciuty – Bokiny – Kurowo (NPN) – Pajewo – Radule – Leśniki – Tykocin – Tatary – Piaski – Łaziuki – Łazy Duże – Słomianka.

IM. JANA PAWŁA II – dł. ok. 75 km, znaki żółte. Na jego trasie, w Strabli znajduje się jeden z najstarszych drewnianych kościołów z 1626 r. oraz sanktuarium w Hodyszewie.

Przebieg szlaku: Doktorce – Strable – Wysзки – Nowe Piekuty – Szepletowo – Czyzewo.

ZIEMI ZABŁUDOWSKIEJ – dł. ok. 35 km, znaki niebieskie. Trasa zatacza pięć na południe od Zabłudowa. Po drodze mijamy wieś o ciekawej, bogato zdobionej drewnianej architekturze.

Przebieg szlaku: Bobrowniki – Bobrowa – Kamionka – Rafałówka – Zabłudów – Kudrycze – Juchnowiec.

„STRĘKOWA GÓRA – ŁAŚ – TOCZYŁOWO”

– dł. 19,5 km, znaki zielone. Szlak wiedzie poprzez Podlaski Szlak Bociani łączy się z system szlaków Biebrzańskiego Parku Narodowego a zarazem ze wszystkimi parkami narodowymi i krajobrazowymi województwa podlaskiego.

Przebieg szlaku: Strękowa Góra – Kleszcze – Gielczyn – Brzeziny – Laskowiec – Zajki – Łaś-Toczyłowo.

„SZLAK KRZYŻY I KAPLICZEK PRZYDROŻNYCH”

– dł. 34,7 km, znaki czerwone. Celem szlaku jest przedstawienie obiektów sakralnych w postaci krzyży i kapliczek przydrożnych znajdujących się na terenie Gminy Zawady. Ogółem na terenie gminy znajduje się 60 krzyży i 3 kapliczki, nie wliczając w to obiektów na prywatnych posesjach.

Szlak krzyży i kapliczek przydrożnych łączy się z istniejącą siecią szlaków turystycznych prowadzących przez Gminę Zawady. Począwszy od Góry Strękowej ścieżką przyrodniczą „Meandrami Narwi” i dalej Szlakiem Rowerowym Doliny Śliny prowadzącym nas z powrotem do Zawad.

Szlak przebiega przez tereny atrakcyjne zarówno pod względem przyrodniczym, jak i krajobrazowym.

Istnieje możliwość kontynuacji podróży istniejącą siecią szlaków turystycznych: ścieżką przyrodniczą „Meandrami Narwi” prowadzącą z Góry Strękowej do Strękowej Góry i dalej Najciekawsze obiekty na szlaku:

- Zawady - Krzyż misyjny przy Kościele pw. Przemienienia Pańskiego w Zawadach, postawiony w 1988 roku. Nowo ustawiony podczas misji jubileuszowej w 2000 roku.

- Cibory-Witki - krzyż przydrożny na tzw. Gór-

Rezerwat Krzemianka, fot. Nadleśnictwo Knyszyn

ce Napoleona. Legenda głosi, że w miejscu tym Napoleon Bonaparte spożywał obiad podczas wyprawy wojennej. Żołnierze hełmami nanieśli piasek i usypali kopiec, na którym ich dowódca mógł godnie zjeść posiłek.

- Cibory-Kołaczki – drewniany krzyż na placu przy zabytkowym drewnianym Kościele w Ciborach-Kołaczkach. Krzyż, podobnie jak Kościół pochodzi z połowy XVIII wieku. Te dwa obiekty były przeniesione z Zawady w 1979 roku.

- Cibory Gałęckie – na skraju lasu przy drodze prowadzącej do wsi Jawory, znajduje się miejsce pochówku żołnierzy niemieckich z okresu I Wojny Światowej. Drewniany krzyż upamiętniający te wydarzenia uległ zniszczeniu, w jego miejsce postawiono nowy metalowy.

- Targonie-Krytuły – kapliczka przydrożna postawiona w 1989 roku.

Kontynuując podróż Ścieżką przyrodniczą Meandrami Narwi i Szlakiem rowerowym Doliny Śliny możemy zobaczyć również ciekawe obiekty:

- Góra Strękowa – przy pomniku kpt. W. Ragnisa stoi krzyż przydrożny z końca XIX wieku.

- Strękowa Góra – krzyż przy tzw. drodze krzyżowej, postawiony w 1894 roku. Natomiast przy drodze prowadzącej do jazu na rzece Narew, stoi drewniany krzyż oparty o drzewo. Jest to miejsce pochówku najprawdopodobniej żołnierzy niemieckich z okresu I Wojny Światowej.

- Łaś-Toczyłowo na skraju lasu stoi drewniany krzyż z II połowy XIX wieku. Upamiętnia miejsce pochówku kobiety z dzieckiem. Kilkadziesiąt metrów dalej stoi krzyż przydrożny postawiony w 1894 roku.

- Zawady Kolonia – Kapliczka przydrożna Świętego Jan Chrzciciela, zbudowana w połowie XIX wieku. W 2005 roku poddana częściowej renowacji.

Przebieg szlaku: Zawady – Cibory-Witki – Krzewo – Plebanki – Stare Krzewo – Cibory-Chrzczone – Cibory-Kołaczki – Cibory Gałęckie – Nowe Grabowo – Konopki-Pokrzywnica – Targonie-Krytuły – Stare Chlebotki – Nowe Chlebotki – Wieczorki – Maliszewo-Lynki – Maliszewo-Perkusy – Kurpiki

Szlaki konne

„KRESOWE WĘDRÓWKI” – znaki pomarańczowe, dł. ok. 120 km. Jest to jeden z trzech istniejących na Podlasiu znakowanych szlaków konnych. Trasa wiedzie przez Puszcze Knyszyńską. Przemierzając się nią konno mijamy ośrodki jeździeckie, gdzie można na noc zostawić konia i skorzystać z noclegu. Na szlaku mamy możliwość zapoznania się z walorami krajobrazowo-przyrodniczymi Puszczy i odetchnąć w ciszy.

Przebieg szlaku: Kolonia Folwarki Tyłwickie – Pierki – Waliły – Radunin- Kolonia – Kondycja – Lipowy Most – Kopna Góra – Surazkowo – Podsupraśl – Rezerwat Jałówka – Studzianki – Ożynnik – Ruda Rzecza – Wólka Ratowiecka – Leśniczówka Ponikła – Krynice.

Bagno, Zbiornik Wyżary

KONNY DOLINY GÓRNEJ NARWI — znaki pomarańczowe, dł. 150 km. Szlak konny biegnie z Biebrzańskiego Parku Narodowego przez nadnarwiańskie łąki, aby połączyć się w Folwarkach Tylwickich ze szlakiem konnym Puszczy Knyszyńskiej „Kresowe Wędrówki”. Na trasie szlaku znajdują się kluby jeździeckie, stadniny koni oraz kwatery agroturystyczne oferujące jazdę konną.

Przebieg szlaku: Folwarki Tylwickie – Ancuty – Płoski – Strabę – Wiktorzyn – Samułki – Suraż – Dołki – Turośń Kościelna – Pomigacze – Zalesiany – Trypucie – Mińce – Barszczewo – Choroszcz – Rybaki – Górę – Szorce – (dalej w kierunku Biebrzańskiego PN).

Szlaki wodne

KAJAKIEM WOKÓŁ KUROWA– dł. ok. 10 km. Szlak prowadzi przez piękne tereny przyrodnicze, umożliwia nam obejrzenie panoramy z „zerwanego mostu” pod Kruśszewem. Trasa posiada kilka wariantów, a dostarczyć może turystom niezapomnianych wrażeń.

Przebieg szlaku: Kurowo – Waniewo – Kurowo.

NARWIAŃSKI LABIRYNT – dł. ok. 45 km. Szlak prowadzi przez Narwiański Park Narodowy. Zaczyna się w Surażu, w miejscu gdzie Narew rozpoczyna bieg wielokorytowo, kończy się w Rzędzianach, gdzie w wyniku nieprzemyślanych melioracji w latach 80-tych XX w. została ona skanalizowana. Na trasie znajdują się przygotowane dla „spływowiczów” pola biwakowe.

Przebieg szlaku: Suraż – Uhowo – Bokiny – Topilec – Izbiścze – Waniewo – Kurowo – Rzędziany.

SZLAK SUPRAŚLI – dł. ok. 62 km. Trasa niebył trudna. Szlak biegnie przez Park Krajo-
brazowy Puszczy Knyszyńskiej. Po drodze mijamy rezerwaty Bahno w Borkach, prze-
łom Supraśli, Jałówka, pomniki przyrody
w Waliłach i Żatukach.

*Przebieg szlaku: most na drodze Białystok – Bobro-
wniki – Waliły – Borki – Supraśl.*

SZLAK SOKOŁDY – dł. ok. 28 km. Szlak dość łatwy, choć uciążliwy z racji na przenoski (jazy, nisko usytuowane kładki). Wzdłuż szlaku mijamy rezerwat przyrody Budzisk, Międzyrzecze, Surażkowo, Bahno w Borkach oraz Arboretum w Kopnej Górze.

*Przebieg szlaku: Straż – Ostrówek – Dworzysk –
Międzyrzecze – Kopna Góra – Sokołda – Podłężnie
– Surażkowo – ujście do Supraśli.*

SPŁYW SŁOJĄ – dł. ok. 20 km. Trasa uciążliwa, ze względu na niewielką szerokość rzeki, dostępna w zasadzie tylko w czasie wiosennych roztopów. Rzeka posiada swój urok ze względu na swój puszczarski bieg. Możliwe przenoski.

*Przebieg szlaku: Talkowszczyzna – ujście Stoi do
Supraśli.*

TURYSTYCZNY SZLAK KAJAKOWY – dł. ok. 62 km. Szlak łatwy. Na trasie kilka przenosek spowodowanych przez jaz i kilka kładek, trud pokonywania których zrekompensują nam z wolna przesuujące się krajobrazy.

Przebieg szlaku: rzeka Supraśl – Gródek – Wasilków.

OKOLICE UHOWA – szlak o dł. 9 km mający swój początek i koniec w Uhowie. Tu też znajduje się wypożyczalnia kajaków. Trasa atrakcyjna turystycznie (rośliny wodne oraz ptaki wodne), choć trzeba mieć na uwadze, iż łatwo jest tu zabłądzić pośród wysokich trzcinowisk.

Przebieg szlaku: Uhowo – Bokiny – Uhowo.

PRADOLINY NARWI – szlak o dł. 90 km. Do przepłynięcia w ciągu 3-5 dni kajakiem z możliwością noclegów w napotykanym po drodze kwaterach agroturystycznych i polach biwakowych.

Przebieg szlaku: Zbiornik Siemianówka – Suraż.

Szlaki samochodowe

RĘKODZIEŁA LUDOWEGO – dł. ok. 72 km. Szlak powstał w 1994 r. Prowadzi przez miejscowości, gdzie funkcjonują pracownie, ośrodki twórczości ludowej. Głównym celem szlaku jest możliwość przyjrzenia się pracy twórców ludowych wykonywujących „wymierające” profesje, jak: garncarstwo, kowalstwo, tkactwo tkanin dwuosnowowych, rzeźbiarstwo, łyżkarstwo.

Przebieg szlaku: Białystok – Czarna Białostocka – Czarna Wieś Kościelna – Łapczyn – Zamczysk – Janów – Sokółka.

MARYJNY – dł. ok. 242 km. Szlak prowadzi przez sanktuaria w Supraślu, Różanymstoku, Świętej Wodzie, Krypie i Juchnowcu.

Przebieg szlaku: Białystok – Supraśl – Sokółka – Różanystok – Święta Woda – Krypno – Juchnowiec – Białystok.

RELIGII – Szlak prowadzi przez tereny różnorodne pod względem etnicznym i wyznaniowym. Na trasie możemy zwiedzić liczne świątynie katolickie, prawosławne, starowerskie, żydowskie i muzułmańskie.

Przebieg szlaku: Drohiczyn – Grabarka – Hajnówka – Białowieża – Tykocin – Krypno – Białystok – Święta Woda – Krynk – Bohoniki – Różanystok – Studzieniczna – Wigry – Wodзилki.

SZLAK KONOPIELKI – o dł. 60 km. Nawiązuje do tytułu powieści E. Redlińskiego, która rozgrywa się na tym terenie. Po drodze zabytkowe zagrody z XIX w., świątynie i kapliczki, muzea, miejsca archeologiczne. W przyszłości oznakowany będzie tablicami z nazwami tematycznymi wsi i drogowskazami do miejsc krajoznawczych.

Przebieg szlaku: – Suraż – Zawyki – Doktorce – Lesznia – Czaczki Wlk. – Rostolty – Frampol – Juchnowiec Kośc. – Turośń Kośc. – Turośń Dln. – Suraż.

Rezerwat Krzemianka, fot. Nadleśnictwo Knyszyn

Pokoje Gościnne „BEKA”

Krzysztof Jurkowski
Porosły 60, 16-070 Choroszcz
tel. 502 652 166, 85 661 61 93
e-mail: krzysztof.jurkowski@wp.pl

Gospodarstwo Agroturystyczne „Cichy Zakątek nad Stawem”

Krzysztof Iwaszczuk
Kruszewo 68, 16-070 Choroszcz
tel. 85 717 12 32, 510 621 365
www.agroturystyka-kruszewo.pl
e-mail: monikakruszewo@gmail.com

Agroturystyka „Jeroniczówka”

Krzysztof Hryniewicki
Jeroniki 10, 16-070 Choroszcz
tel. 668 225 444
www.jeroniczowka.podlasie.pl
e-mail: jeroniczowka@wp.pl

Kwaterna Agroturystyczna „Pod brzozą”

Lech Wiśniewski
ul. Wierzbowa 1, Czarna Wieś Kościelna
16-020 Czarna Białostocka
tel. 85 710 90 43
www.podbrzoza1.nocowanie.pl
e-mail: leszeklech@op.pl

Gospodarstwo Agroturystyczne „Zacisze”

ul. Zacisze 7, Czarna Wieś Kościelna
16-020 Czarna Białostocka
tel. 85 710 90 06; 698 698 243
e-mail: janusz.sztukiewicz@onet.pl

„Rudnia” – Pokoje Gościnne

Danuta Zalewska
ul. Sosnowa 2, Czarna Wieś Kościelna
16-020 Czarna Białostocka
tel. 85 710 90 90, 696 426 657
e-mail: storczyk46@wp.pl

Biały Dom nad Stawami

Złota Wieś 17
16-20 Czarna Białostocka
tel. 85 710 92 11, 606 738 083

Brzozówka Koronna

Brzozówka Koronna 10, 19-122 Jasionówka
tel. 518 992 464
www.brzozowka-koronna.pl
e-mail: brzozowka-koronna@outlook.com

Czerwone Korale

Czarna Wieś Kościelna
ul. Ks. E. Szapela 18A
16-20 Czarna Białostocka,
tel. 85 710 91 17, 513 021 609
e-mail: anna.sienkiewicz1963@gmail.com

Na Skraju Puszczy

Czarna Wieś Kościelna
ul. Wierzbowa 5
16-20 Czarna Białostocka,
tel. 85 749 18 33, 513 720 456
e-mail: szymon321223@wp.pl

Ptasie Radio

Czarna Wieś Kościelna
ul. Wierzbowa 5
16-20 Czarna Białostocka
tel. 506 644 153
www.ptasieradio.com.pl
e-mail: mordaka7@wp.pl

Ruczaj

Karczmisko 41

16-20 Czarna Białostocka

tel. 698 519 658

www.uroczysko-ruczaj.pl

e-mail: astefa2@tlen.pl agroturystyka@uroczysko-ruczaj.pl

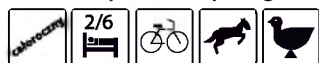
Stajnia Zamczysk

Zamczysk 20, 16-20 Czarna Białostocka

tel. 698 231 076, 664 401 504

www.stajniazamczysk.pl

e-mail: stajniazamczysk@gmail.com

Pokoje Gościnne Pod Lasem

16-20 Czarna Białostocka

ul. Żurawinowa 2

tel. 604 603 477, 509 676 625

Pokoje Gościnne „Zielony Dom”

Renata i Krzysztof Czapla

ul. Górna 1, Czarna Wieś Kościelna

16-020 Czarna Białostocka

tel. 606 928 162, 662 117 204

e-mail: czapla@master.pl

„Villa Hellena” Dom Pracy Twórczej

Helena Mieszkuniec

ul. Sosnowa 2d, Czarna Wieś Kościelna

16-020 Czarna Białostocka

tel. 602 190 038, www.vilhel.pl, e-mail: helestr@gmail.com

Gospodarstwo Agroturystyczne Na Kłęb Budach

Alicja Popławska

Pogorzałki 77a, 16-002 Dobrzyńewo Duże

tel. 694 257 952

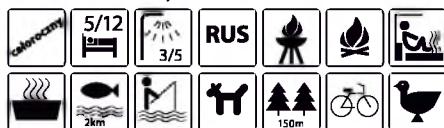

Gospodarstwo Gościnne

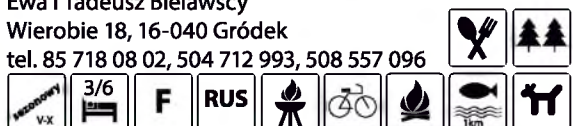
Helena Kot
ul. Białostocka 2, 16-040 Gródek
tel. 85 718 05 11

Gospodarstwo Agroturystyczne

Halina i Eugeniusz Mielezko
ul. Szosa Wschodnia 22
Waliby Stacja, 16-040 Gródek
tel. 85 718 08 43, 608 601 659

Gospodarstwo Agroturystyczne „Pod Modrzewiem”

Ewa i Tadeusz Bielawscy
Wierobie 18, 16-040 Gródek
tel. 85 718 08 02, 504 712 993, 508 557 096

Agroturystyka – Waliby

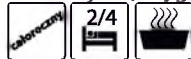
Mirosław Zawadzki
Waliby 15
16-040 Gródek
tel. 509 679 604

„Ewa”

Królowy Most 24
16-040 Gródek
tel. 669 998 544

„Zajazd przy Granicy”

ul. Szosa Wschodnia 3, Waliby-Stacja
16-040 Gródek
tel. 85 718 08 53, 506 140 947
www.zajazdprzygranicz.eu

Centrum Konferencyjno-Bankietowe „Rozłogi”

Waliby-Osada, 16-040 Gródek,
tel. 516 315 010, 516 237 158
e-mail: rozlogi@ckbrozlogi.pl
www.ckbrozlogi.pl

Gospodarstwo Agroturystyczne „Wojciechówka”

Anna Wspaniała
Zubry 75, 16-040 Gródek
tel. 85 718 00 73, 603 630 204
www.wojciechowka.tiu.pl
e-mail: biuro@wojciechowka.tiu.pl

Kwatera Agroturystyczna

Leoniła Nikiciuk
Królowy Most 82, 16-040 Gródek
85 741 30 70, 888 286 686, 889 116 373
e-mail: nikita-nikiciuk@wp.pl

Kwatera Agroturystyczna „Maciejówka”

Anna Deoniziak
Borki 33, 16-040 Gródek
tel. 85 743 57 01, 602 363 281, 509 260 262
www.maciejowka.eu
e-mail: biuro@maciejowka.eu

Lipowy Most Golf Park

Borki 29, 16-030 Supraśl
tel. 85 749 12 71, 730 731 732, fax 85 688 68 48
e-mail: recepcja@lipowymost.pl
www.lipowymost.pl

Kwatera Agroturystyczna

Eugenia Gruszewska
Nowosiółki 34, 16-040 Gródek
tel. 85 718 44 17

Gospodarstwo Agroturystyczne „Leśny Zakątek”

Grzybowce 18, 16-040 Gródek
tel. 85 718 03 36, 509 307 796
www.grzybowce.pl
e-mail: lesnyzakatek@grzybowce.pl

Kwatera Agroturystyczna

Dorota Bożena Antonowicz
ul. Białostocka 132, 16-040 Gródek
Tel. 85 718 06 29

Zdrojówka SPA

Horodniany 47, 16-001 Kleosin
tel. 85 663 15 65, 517 169 413
www.wypoczynek.zdrojowka.pl
e-mail: info@zdrojowka.com.pl

Gospodarstwo Agroturystyczne „Frampol Ranczo. Domek twórczości E. Redlińskiego”

Renata i Jacek Z. Kowalik
Hołówki Duże 56, 16-061 Juchnowiec Kościelny
tel. 506 586 852, 507 597 361
www.frampolranczo.pl
e-mail: frampol@spoko.pl

Kwatera Agroturystyczna

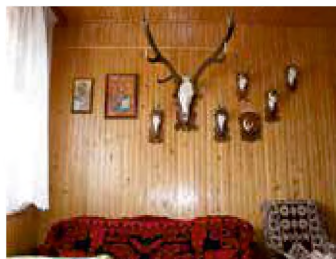
Barbara i Stanisław Żochowscy
Bokiny 52, 18-100 Łąpy
tel. 85 715 72 44, 604 089 653
www.bokiny.pl

Kwatera Agroturystyczna „Chata Rybaka”

Barbara i Stanisław Żochowscy
Bokiny 6A, 18-100 Łąpy
tel. 85 715 72 44, 604 089 653
www.bokiny.pl

Gospodarstwo Agroturystyczne „Chata za wsią”

Stanisław Łupiński
Wólka Waniewska 62, 18-100 Łąpy
tel. 85 749 26 23, 608 309 793
e-mail: elup@onet.eu

Gospodarstwo Agroturystyczne „Chata pod lipami”

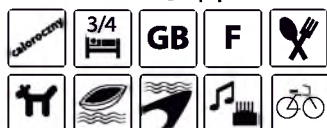
Agnieszka Łupińska

Wólka Waniewska 60, 18-100 Łapy

tel. 85 650 21 69, www.chatapodlipami.ple-mail: chatapodlipami@onet.eu**Leśny Dwór**

ul. Surajska 73, 18-100 Uhowo

tel. 784 837 662

www.lesnydworuhowo.ple-mail: anka.le1@wp.pl**Gospodarstwo Agroturystyczne**

Krystyna i Grzegorz Kazberuk

Kuchmy Stare 3, 16-050 Michałowo

tel. 85 718 91 70, 605 514 557

www.kuchmy.republika.ple-mail: gkazberuk@wp.pl**Gospodarstwo Agroturystyczne**

Wincenty Łuksza

Bondary 1, 16-050 Michałowo

tel. 85 717 62 10, 889 116 373, 888 286 686

Gospodarstwo Agroturystyczne „Bachurówka”

Anatol Worona

Bachury 40, 16-050 Michałowo

tel. 602 376 655

e-mail: bachurówka@wp.pl

Gospodarstwo Agroturystyczne

Maria Gryko

Bondary 20, 16-050 Michałowo

tel. 85 717 60 25, 604 677 789

Gospodarstwo Agroturystyczne „Agro-Zakopce”

Iwona i Andrzej Samojlik

Pieńki-Zakopce 70, 16-050 Michałowo

tel. 85 718 92 49

www.pienki.republika.pl, e-mail: pienki@op.pl

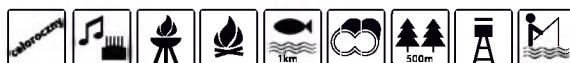

Ferma Jeleni i Daniela „Leonówka”

Walentyna i Leon Waśko

Krugły Lasek 7/1, 16-050 Michałowo

tel. 85 717 61 67, 502 326 077

Pokoje Gościnne „Przy kominku”

Ryszard Dębrowski

ul. Letniskowa 12, 16-030 Supraśl

tel. 85 718 37 23

e-mail: przykominku@o2.pl

Gospodarstwo Agroturystyczne

Władysław Lisowski

Łażnie 2, 16-030 Supraśl

tel. 85 744 82 64, 506 711 568

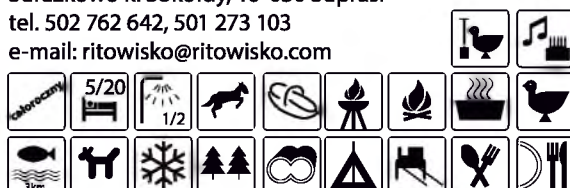
Gospodarstwo Agroturystyczne „Ritowisko”

Rita i Cezary Moczulscy

Surążkowo k. Sokołdy, 16-030 Supraśl

tel. 502 762 642, 501 273 103

e-mail: ritowisko@ritowisko.com

Pokoje do wynajęcia „MAJA”

Jarosław Brajczewski
ul. Butkiewicza i Ulmana 1, 16-030 Supraśl
tel. 85 718 35 61
www.pokojemaja.pl
e-mail: info@pokojemaja.pl

Wypoczynek w Puszczy Knyszyńskiej

Pokoje Gościnne „Sosnowe Siedlisko”
Małgorzata Żmudzińska
ul. Krasny Las 4, 16-030 Supraśl
tel. 85 718 36 90, 606 110 204
www.micaeleonet.republika.pl
e-mail: micaeleonet@poczta.onet.pl

Pokoje Gościnne „U Szyszków”

Teresa Szyszko
ul. Wczasowa 5, 16-030 Supraśl
tel. 85 718 37 06, 605 110 338
e-mail: uszyszkow@op.pl
www.uszyszkow.pl

Pokoje Gościnne „Stokrotka”

Jacek Rogalewski
ul. Zacherta 10, 16-030 Supraśl
tel. 85 718 33 83, 508 085 451
www.stokrotkasupraśl.republika.pl
e-mail: edbor@interia.pl

Pokoje Gościnne „Petra”

Ewa i Zbigniew Mieleniewscy
ul. Nowy Świat 10, 16-030 Supraśl
tel. 85 718 38 08, 503 776 960
e-mail: emsup@wp.pl

Pokoje Wypoczynkowe „Zuczek”

Anna Pietraszewicz
Al. Niepodległości 12, 16-030 Supraśl
tel. 85 718 34 03, 604 400 368
www.zuczki.w.interia.pl
e-mail: zuczki@interia.pl

Agroturystyka

Tadeusz Hołowienko
ul. Piłsudskiego 22, 18-105 Suraż
tel. 85 650 35 64

Agroturystyka

Leszek Poniński
ul. Białostocka 1, 18-105 Suraż
tel. 512 245 328

Gospodarstwo Agroturystyczne Arka Noego

Leszek Łuczaj
Zawyki 1a, 18-105 Suraż
tel. 607 450 202

Majątek Howieny Anna Mancewicz

Pomigacze 91, 18-106 Turośń Kościelna
tel. 600 012 348
www.majatek-howieny.pl
e-mail: kontakt@majatek-howieny.pl

Gospodarstwo Agroturystyczne Topilec

Topilec 1, 16-070 Choroszcz,

gm, Turośń

tel. 784 009 995, 606 140 889

www.topilec.podlaskie.pl

Kwaterna Agroturystyczna „Pod wierzbą”

Alicja Miałkowska

ul. Glogera 15, 16-080 Tykocin

tel. 85 718 73 78, 695 657 104

„Dworek w Pentowie”

Henryka i Bogdan Toczyłowski

Kol. Kaczorowo 39, 16-080 Tykocin

tel. 85 718 16 29, 505 929 925

www.pentowo.pl

e-mail: pentowo@pentowo.pl

Kwaterna Agroturystyczna „Sosnowy Gaik”

Janusz Grabowski

Kol. Kaczorowo 44A, 16-080 Tykocin

tel. 85 718 15 44

Austeria „U Augusta”

Jerzy Augustynowicz

Pl. Czarnieckiego 11, 16-080 Tykocin

tel. 85 718 75 82, 85 718 14 49, 509 430 309

www.austeria.tiu.pl

e-mail: info@austeria.tiu.pl

Kwaterna Agroturystyczna „U Żendziana”

Irena i Maciej Żendzian

Rzędziany 17, 16-080 Tykocin

tel. 85 718 24 70, 608 860 209

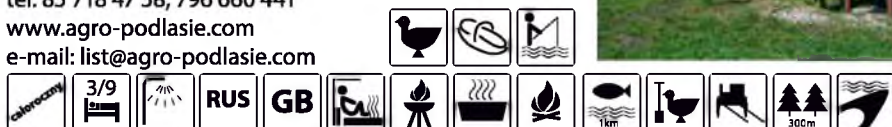

Gospodarstwo Agroturystyczne „U Zosieńki”

Zofia Czeladko
Kol. Kaczorowo 40, 16-080 Tykocin
tel. 85 718 77 19
www.czeladko.filonet.eu

Kwaterna Agroturystyczna „Dom na plażowej”

Anna Brzozowska
ul. Plażowa 3/1, Studzianki, 16-010 Wasilków
tel. 85 718 47 58, 796 660 441
www.agro-podlasie.com
e-mail: list@agro-podlasie.com

„AgroRoma” – agroturystyka i park danieli

ul. Modrzewiowa 8, 16-010 Studzianki
tel. 607 663 551
www.agroroma.pl

Kwaterna Agroturystyczna

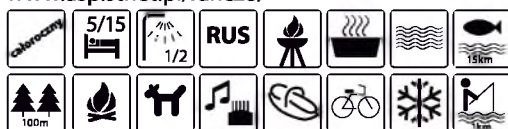
Eugeniusz Samsonowicz Pracownia artystyczna
Laszki 2 A, 16-060 Zabłudów
tel. 85 717 81 01, 500 277 547
e-mail: sam.geno@wp.pl

Zagroda zdrowia i turystyka wiejska**„Zagroda Zakrynica”**

Protasy 45a, 16-060 Zabłudów
tel. 793 015 088, 509 940 077
www.zakrynica.pl
e-mail: zagroda@zakrynica.pl

Gospodarstwo Agroturystyczne „Ranczo Pasyнки”

Krystyna i Jan Lewoc
Pasyнки 17, 16-060 Zabłudów
tel. 602 634 044
www.asp.stnet.pl/ranczo/

Powiat Białostocki

z sercem do ludzi ❤️